

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
VALSTS TIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

**VALSTS AMATPERSONU ATBRĪVOŠANA NO
AMATA AR SAEIMAS LĒMUMU**

BAKALaura DARBS

Autore: **Ilze Ieva Vilne**

Studenta apliecības Nr.: iv13041

Darba vadītājs: Doc., Dr.iur. Edvīns Danovskis

RĪGA 2016

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba tēma ir valsts amatpersonu atbrīvošana no amata ar Saeimas lēmumu. Bakalaura darba mērķis ir izpētīt, vai Latvijas normatīvajā regulējumā ir ievērota konsekvence attiecībā uz kritērijiem un atbrīvošanas kārtību konkrētu valsts amatpersonu atcelšanai no amata. Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, tiks pētīti Latvijas normatīvie akti un veikts salīdzinājums ar ārvalstu regulējumu. Tāpat tiks pētīts, vai atbrīvotajām amatpersonām ir tiesības pārliecināties par Saeimas lēmuma tiesiskumu, t.i. tiesības uz taisnīgu tiesu.

Izstrādājot darbu, tika secināts, ka Latvijas normatīvais regulējums ir nekonsekvents. Arī ārvalstīs nav vienota modeļa amatpersonu atbrīvošanai no amata, kaut gan starptautiskās institūcijas vairākās jomās ir izstrādājušas rekomendācijas regulējuma pilnveidošanai. Tāpat tika secināts, ka tiesības pārliecināties par Saeimas pieņemtā lēmuma tiesiskumu personām ir tāpēc, ka tās pilda valsts dienestu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 101. pantā izpratnē. Tā kā Saeimas lēmums par valsts amatpersonas atbrīvošanu no amata, ja tas pamatots ar juridiskiem kritērijiem, ir administratīvais akts, tā pārsūdzēšana iespējama administratīvajā tiesā. Efektivitātes un lietderības apsvērumu dēļ būtu nosakāma lietas izskatīšana vienā instancē.

Atslēgvārdi: valsts amatpersona, atbrīvošana no amata, valsts dienests, administratīvais akts, politisks lēmums, patstāvīgās iestādes.

ANNOTATION

The Bachelor paper's theme is the dismissal of state officials from office by the decision of Saeima. The aim of the present paper is to analyse whether the coherence in Latvian regulatory framework is observed regarding the criteria and the release procedure of certain state officials. To achieve the objective, a study will be done on Latvia's regulations, and a comparison will be made with foreign regulations. In addition, it was investigated whether the dismissed officials have the right to make sure of the legality of Saeima's ruling i.e. the right to a fair trial.

During the development of the paper, it was concluded that Latvia's regulations are inconsistent. Also abroad an unified pattern of the dismissal of state officials from office has not been observed, even though international institutions have developed recommendations for the improvement of regulations concerning various fields. Furthermore, it was found that for individuals the right to ensure the validity of the ruling of Saeima is granted as it fulfils state service according to Article 101 of the Constitution of the Republic of Latvia (hereafter Satversme). As Saeima's ruling of the dismissal of state officials from office, if it is justified by legal criteria, is an administrative act, its appeal is achievable in the administrative court. Due to reasons of efficacy and performance, legal proceedings should be determined in single body.

Keywords: state official, dismissal from office, state service, administrative act, political decision, independent institutions.

SATURS

Ievads.....	5
1. Valsts amatpersonu atbrīvošanas kritēriji.....	7
1.1. Patstāvīgo iestāžu amatpersonu atcelšanas kritēriji.....	7
1.2. Citu iestāžu amatpersonu atcelšanas kritēriji.....	18
2. Kārtība, kādā amatpersona var apstrīdēt atcelšanu no amata.....	22
3. Atcelto amatpersonu tiesiskā aizsardzība.....	28
3.1. Administratīvā akta un politiska lēmuma nošķiršana.....	28
3.2. Tiesības pildīt valsts dienestu.....	31
3.3. Lēmuma pārsūdzēšanas iespējas.....	33
Kopsavilkums.....	35
Izmantotās literatūras un avotu saraksts.....	36

IEVADS

Bakalaura darbam autore ir izvēlējusies tēmu valsts amatpersonu atbrīvošana no amata ar Saeimas lēmumu. Darbā tiks aplūkota to Saeimas iecelto amatpersonu atbrīvošana no amata, kuru atcelšanai likumā noteikti juridiski kritēriji. Darba autore pētīs Latvijas Bankas, Tiesībsarga, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk arī – FKTK), Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk arī – regulators), Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (turpmāk arī – NEPLP), ģenerālprokurora, Valsts kontroles un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk arī – KNAB) amatpersonu (turpmāk arī – amatpersonas) atbrīvošanu no amata. Bakalaura darbā netiks apskatīta to amatpersonu atbrīvošana no amata, kuru atcelšanai Saeima pieņem lēmumu, kas balstīts politiskajā pārliecībā, kā arī regulējums tiesnešu atbrīvošanai. Atsevišķi grupētas patstāvīgo iestāžu un citas Saeimas ieceltās valsts amatpersonas, kuru atbrīvošanai no amata likumā noteikti juridiski kritēriji.

Šis Latvijā ir maz pētīts temats, kas turklāt aktualizējies ar notikumiem 2015. gada beigās, kad ar Saeimas lēmumu no amata tika atbrīvots NEPLP priekšsēdētājs. Tas izraisīja diskusiju tiesībzinātnieku vidū – radās jautājums, kāda ir Saeimas lēmuma juridiskā daba, un līdz ar to – vai šo Saeimas lēmumu ir iespējams pārsūdzēt, respektīvi, vai atbrīvotajai personai jābūt tiesībām vērsties tiesā, lai aizsargātu savas aizskartās tiesības.¹ Tāpat Saeima 2016. gada 30. martā pieņēma grozījumus Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā, nosakot kritērijus biroja priekšnieka atbrīvošanai no amata un kārtību, kādā šo lēmumu var apstrīdēt. Tas tika darīts, lai nodrošinātu Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk arī – EDSO) Konvencijas par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos ievērošanu.² Iepriekšminētais pamato to, ka Latvijas regulējums ir pilnveidojams.

Bakalaura darba mērķis ir izpētīt, vai Latvijas normatīvajos aktos tiek ievērota konsekvence attiecībā uz kritērijiem, kādi noteikti iepriekšminēto amatpersonu atbrīvošanai no amata. Tāpat tiks pētīts, vai normatīvajos aktos ir regulēts mehānisms, kā no amata atbrīvotā amatpersona var pārliecināties, vai Saeimas lēmums ir tiesisks, un vai viņai vispār šādas tiesības ir. Darba autore piedāvās risinājumus Latvijas normatīvā regulējuma sakārtošanai.

---

¹ Dravnieks A., Pastars E., Pleps J. Diskusija. Kad tiesu varai jākontrolē Saeimas lēmumi. Jurista Vārds. 24.11.2015., Nr. 46 (898)

² Saeima pilnveido KNAB likumu saistībā ar OECD rekomendācijām. Pieejams: <http://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/24532-saeima-pilnveido-knab-likumu-saistiba-ar-oecd-rekomendacijam> [aplūkots 2016.gada 23.aprīlī]

Lai sasniegtu darba mērķi, autore ir izvirzījusi šādus darba uzdevumus:

1. Izpētīt Latvijas normatīvajā regulējumā noteiktos kritērijus Saeimas iecelto amatpersonu atbrīvošanai no amata;
2. Noskaidrot, vai Latvijas normatīvajā regulējumā ir noteikts, kāda ir Saeimas lēmuma juridiskā daba un atbrīvotās amatpersonas tiesību aizsardzības mehānisms;
3. Salīdzināt Latvijas un ārvalstu regulējumu amatpersonu atbrīvošanai no amata.

Lai sasniegtu mērķi, darba autore pētīs Latvijas normatīvos aktus attiecībā uz valsts amatpersonu atbrīvošanu no amata. Tāpat tiks pētīts ārvalstu normatīvais regulējums attiecībā uz šo jomu, kā arī literatūras avoti un interneta resursi.

Izstrādājot darbu, autore izmantos induktīvo metodi, pētot Latvijas normatīvo regulējumu un secinot, vai tas ir vienveidīgs, salīdzinošo metodi, salīdzinot Latvijas un ārvalstu regulējumu, kā arī deduktīvo metodi, izdarot secinājumus par bakalaura darba izstrādes rezultātā iegūtajām ziņām.

Bakalaura darbs sastāv no trīs nodaļām un piecām apakšnodaļām, kopsavilkuma, anotācijas, izmantotās literatūras un avotu saraksta. Pirmajā nodaļā autore pētīs kritērijus, kādi paredzēti valsts amatpersonu atbrīvošanai no amata, otrajā šāds apskats tiks veltīts kārtībai, kādā amatpersonas ir atceļamas. Trešajā nodaļā tiks apskatītas no amata atbrīvoto amatpersonu tiesības uz taisnīgu tiesu, kā arī piedāvāti risinājumi likumu pilnveidošanai šajā jomā.

1. VALSTS AMATPERSONU ATBRĪVOŠANAS KRITĒRIJI

1.1. Kritēriji patstāvīgo iestāžu amatpersonu atbrīvošanai no amata

Ar Saeimas lēmumu amatā tiek ieceltas un no tā atbrīvotas gan tiešās pārvaldes, gan patstāvīgo iestāžu amatpersonas. Latvijas Republikas Satversmes³ (turpmāk – Satversme) 58. pants paredz, ka valsts pārvaldes iestādes ir padotas Ministru kabinetam.

Savukārt, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka mūsdienu demokrātiskā tiesiskā valstī nav iespējama visu izpildvaras funkciju nodošana Ministru kabinetam un tam padotajām valsts pārvaldes iestādēm. Atsevišķa valsts pārvaldes sfēra var tikt izņemta no Ministru kabineta kompetences un nodota patstāvīgai valsts iestādei, ja tiek konstatēts, ka šajā jomā Ministru kabinetam padota valsts iestāde nespēs nodrošināt pienācīgu pārvaldību.⁴ Likumdevējs, atbrīvojot kādu iestādi no Ministru kabineta padotības, nebauda pilnīgu rīcības brīvību, un patstāvīgu valsts iestādi var veidot tikai tad, ja to prasa citu konstitucionālo normu īstenošana.⁵

Nepieciešamību atsevišķām valsts pārvaldes iestādēm atrasties ārpus Ministru kabineta padotības sistēmas parasti nosaka trīs gadījumos:

- 1) attiecībā uz institūcijām, kas kontrolē citas pārvaldes iestādes – lai varētu efektīvi veikt šādu kontroli (piemēram, cilvēktiesību aizsardzības institūcijas);
- 2) attiecībā uz institūcijām, kuru kompetencē ir monetārā politika (valsts banka);
- 3) attiecībā uz institūcijām, kuras tiek izveidotas uz sabiedrības grupu reprezentācijas principiem un kuru kompetencē ir noteiktu brīvību aizsardzība un interešu izlīdzināšana (sabiedriskās televīzijas padome, tarifu regulatori).⁶

Satversmes tiesa atzinusi, ka tieši Satversmes 1. pants ir tā konstitucionālā norma, kas pilnvaro Saeimu atsevišķos gadījumos, kad citādi nav iespējams nodrošināt pienācīgu pārvaldību, veidot patstāvīgās valsts iestādes.⁷ Līdz ar to var secināt, ka patstāvīgo iestāžu atrašanās ārpus

---

³ Latvijas Republikas Satversme: LR konstitūcija. Latvijas Vēstnesis 1993. 1.jūlijs, Nr.43

⁴ Par Radio un televīzijas likuma 46. panta sestās, septītās, astotās un devītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 58. un 91. pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija spriedums lietā Nr. 2006-05-01, 16.3. punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2006-05-01_Spriedums.pdf [aplūkots 2016.gada 15.aprīlī]

⁵ Turpat. 16.1. punkts.

⁶ Ministru kabineta rīkojums Nr.322 “Par Konceptiju neatkarīgo jeb patstāvīgo iestāžu statusa regulēšanai” (zaudējis spēku). Pieejams: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=108599> [aplūkots 2016.gada 15.aprīlī]

⁷ Par Radio un televīzijas likuma 46. panta sestās, septītās, astotās un devītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 58. un 91. pantam” Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija spriedums lietā Nr. 2006-

Ministru kabineta padotības nodrošina tiesiskuma, kā arī labas pārvaldības principu ievērošanu. Ņemot vērā šo iestāžu nepieciešamību atrasties ārpus Ministru kabinetam padoto valsts pārvaldes iestāžu sistēmas, nebūtu pieļaujama politiska ietekme uz patstāvīgo iestāžu darbību, Saeimai atbrīvojot šo iestāžu amatpersonas no amata bez juridiski pamatotiem apsvērumiem.

Arī Ministru kabineta iekārtas likuma 2. panta otrā daļa paredz Saeimas tiesības ar likumu nodot izpildvaras īstenošanu atsevišķās jomās citām institūcijām, kas nav padotas Ministru kabinetam.⁸ Uz nepieciešamību Satversmes 58. pantu tulkot paplašināti norādījis arī Voldemārs Eglītis, norādot, ka normas burtiskais formulējums ir šaurāks par tās saturu, un Ministru kabinetam nav padotas tādas specifiskas valsts pārvaldes iestādes kā Nacionālā radio un televīzijas padome un Latvijas Banka.⁹

Pilntiesīgas autonomas iestādes paredzēja arī 2000. gada Publisko institūciju likuma likumprojekts, nosakot, ka tām piemīt pilna publiska tiesībspēja un tās likumā noteiktās kompetences robežās ir tiesiski patstāvīgas un veido publisko tiesību subjektus. Likuma nepieciešamība tika pamatota ar apstākli, ka nav vienotas sistēmas publiskās varas subjektu tiesiskajā reglamentācijā. Tāpat tika norādīts uz faktu, ka nodibināta FKTK kā pilntiesīga autonoma valsts iestāde, un šādi grozījumi plānoti arī likumā “Par Latvijas Banku”, tādējādi nepieciešams atklāt minētā jēdziena saturu.¹⁰ Nepieciešamību atsevišķām valsts pārvaldes iestādēm garantēt neatkarību nosaka arī vairāki starptautiski dokumenti.

Šīs patstāvīgās iestādes, kuras neatrodas Ministru kabineta padotībā un kuru amatpersonas Saeima atbrīvo no amata pēc likumā noteiktiem juridiskiem kritērijiem, ir Latvijas Banka, Tiesībsargs, FKTK, regulators un NEPLP. To neatkarība ir nostiprināta likumā un atzīta vairākos Satversmes tiesas spriedumos.

Iestāžu neatkarību var nodrošināt vairākos veidos. Viens no veidiem ir jau minētā iespēja noteikt, ka iestāde neatrodas valdības padotībā. Tāpat nepieciešams nodrošināt finansiālu neatkarību, piemēram, attiecībā uz tiesībsargu, t.s. “Parīzes princips” ir ietverta prasība

---

05-01 16.3. punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2006-05-01_Spriedums.pdf [aplūkots 2016.gada 15.aprīlī]

⁸ Ministru kabineta iekārtas likums: LR likums. 2.panta otrā daļa. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=175919> [aplūkots 2016.gada 7.maijā]

⁹ Eglītis V. Ievads konstitūcijas teorijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006, 142. lpp

¹⁰ Likumprojekts “Publisko institūciju likums”. Pieejams: http://www.saeima.lv/L_Saeima7/lasa-LP0701_0.htm [aplūkots 2016.gada 7.maijā]

nodrošināt adekvātu finansējumu, jo finanšu kontrole var ietekmēt tā neatkarību.¹¹ Arī Satversmes tiesa 2010.gada 25. novembra spriedumā Nr.2010-06-01 “Par Likuma par budžeta un finanšu vadību 19. panta piektās daļas, Valsts kontroles likuma 44.panta otrās daļas un Tiesībsarga likuma 19.panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 83. un 87. pantam” atzina, ka, nenosakot Valsts prezidenta kancelejas, Augstākās tiesas, Satversmes tiesas, Valsts kontroles un Tiesībsarga biroja tiesības tikt uzklausiētiem Ministru kabinetā jautājumos, kas skar to budžeta pieprasījumus, tiek pārkāpta Satversme.¹² Kā trešais līdzeklis iestāžu neatkarības nodrošināšanai tiek minēta skaidra un caurspīdīga šo iestāžu amatpersonu iecelšanas un atcelšanas no amata kārtība.¹³

Patstāvīgo iestāžu darbību reglamentējošos normatīvajos aktos to statuss parasti ir noteikts, norādot, ka tā ir pilntiesīga autonoma valsts iestāde.¹⁴ Kaut arī šīm iestādēm likumā nav diferencēti tām nodrošināmais neatkarības garants, tām ir katrai savi likumā noteikti kritēriji, kad Saeima ir tiesīga atbrīvot no amata šo iestāžu amatpersonas. Neskatoties uz to, ka šo iestāžu funkcijas ir atšķirīgas, tās vieno kopīga vieta valsts pārvaldes iestāžu sistēmā, tādēļ varētu uzskatīt, ka kritērijiem šo iestāžu amatpersonu atbrīvošanai no amata vajadzētu būt līdzīgiem.

Divi priekšnoteikumi, kas ir kopīgi visu patstāvīgo iestāžu amatpersonām, ir amata atstāšana pēc savas vēlēšanās, kā arī nespēja pildīt amata pienākumus veselības stāvokļa dēļ. Tomēr pat šeit vērojamas nianšes attiecībā uz tiesībsarga regulējumu. Atšķirībā no citu patstāvīgo iestāžu amatpersonām, kas atbrīvojamas no amata, ja nespēj pildīt pienākumus vairāk nekā sešus mēnešus no vietas¹⁵, tiesībsargam šāda konkrēti noteikta laika perioda nav.

Latvijas Bankas neatkarība nostiprināta, Likuma “Par Latvijas Banku” 1. un 13. pantā nosakot, ka tā ir pilntiesīga autonoma valsts iestāde, neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā realizēšanā. Pirms likumā noteiktā sešu gadu termiņa Saeima var atbrīvot Latvijas

---

¹¹ Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles). Pieejams: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfNationalInstitutions.aspx> [aplūkots 2016.gada 30.aprīlī]

¹² Par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2011-18-01. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2012.gada 8.jūnija lēmums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=248963> [aplūkots 2016.gada 7.maijā]

¹³ Recommendation REC (2000) 23 of the Committee of Ministers to Member States on the Independence and Functions of Regulatory Authorities for the Broadcasting Sector. Art. 3-7. Pieejams: [http://www.ebu.ch/files/live/sites/ebu/files/Publications/Reference%20texts/CoE%20-%20Media%20Freedom%20and%20Pluralism/REF%20COE-CM-Rec\(2000\)23.pdf](http://www.ebu.ch/files/live/sites/ebu/files/Publications/Reference%20texts/CoE%20-%20Media%20Freedom%20and%20Pluralism/REF%20COE-CM-Rec(2000)23.pdf) [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

¹⁴ Sīkāk sk.: Likums “Par Latvijas Banku” 1. panta otrā daļa. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=65544> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī], Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 2. panta pirmā daļa. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=8172> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]

¹⁵ Sīkāk sk.: Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 14. panta trešo punktu. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=8172> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī], Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 59. panta 3. daļas otro punktu. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=214039> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]

Bankas prezidentu, viņa vietnieku un padomes locekli tikai tad, ja ir saņemts viņa personīgs iesniegums par atkāpšanos no amata, izdarīts smags pārkāpums Statūtu 14.2. panta izpratnē, vai ir iestājies cits Statūtu 14.2. pantā noteiktais gadījums attiecībā uz atbrīvošanu no amata. Šie kritēriji saistīti ar Latvijas dalību Eiropas Savienībā, un ir noteikti, lai nodrošinātu Līguma par Eiropas Savienības darbību 131. panta izpildi.¹⁶ Tajā dalībvalstīm uzlikts pienākums nodrošināt savu tiesību aktu saderību ar līgumiem un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (turpmāk – ECBS un ECB Statūti).¹⁷ Šo Statūtu 7. pants nosaka valstu centrālo banku un to lēmējinstiūciju locekļu neatkarību, aizliedzot tiem lūgt vai pieņemt Kopienas iestāžu, dalībvalstu valdību vai citu struktūru norādījumus.¹⁸ Ievērojot Eiropas Savienības tiesību pārākuma principu, dalībvalstīm pašām nav tiesību noteikt priekšnoteikumus to centrālo banku amatpersonu atbrīvošanai no amata, tādēļ visās Eiropas Savienības dalībvalstīs tie ir vienādi. Līdz ar to arī Saeimai nebija iespēju šos kritērijus noteikt pēc saviem ieskatiem un tie ir veidoti, vadoties pēc Eiropas Savienības tiesību normām. Piemēram, Austrijas Centrālās Bankas likumā noteikts, ka amatpersonas no amata var atbrīvot, ja tās vairs neatbilst kritērijiem, kas noteikti, lai ieņemtu amatu, vai, ja tās ir vainīgas smagā pārkāpumā.¹⁹ Amatu ieņemt var Austrijas pilsonis, kuram nav atņemtas tiesības vēlēties Nacionālo padomi (*Nationalrat*), un kurš nav federācijas vai zemju dienestā (piemēram, Nacionālās padomes, Federālās padomes (*Bundesrat*) loceklis).²⁰ Likumā “Par Latvijas Banku” kritēriji amata ieņemšanai nav noteikti.

Visvairāk kritēriju atcelšanai no amata noteikts tiesībsargam. Starp tiem īpaši atšķiras Tiesībsarga likuma 10. panta pirmajā daļā noteiktais iemesls, ka tiesībsargs pieļāvis apkaunojošu nodarījumu, kas nav savienojams ar tiesībsarga statusu.²¹ Tiesībsarga funkcijas, kas pamatā ir privātpersonu cilvēktiesību aizsardzības veicināšana attiecībās ar valsts pārvaldi un labas pārvaldības principa ievērošanas kontrole valsts pārvaldē, pieprasa, lai persona, kura iecelta par tiesībsargu, baudītu sabiedrības uzticību. Tāpēc arī tiesībsarga likumā kā viena no prasībām

---

¹⁶ Likumprojekta “Grozījumi likumā “Par Latvijas Banku”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams:

<http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/8DE49309797F67C5C2257AB8004711B8?OpenDocument> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]

¹⁷ Consolidated versions of The Treaty on European Union and The Treaty on the Functioning of the European Union (2012/C 326/01). Pieejams: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026en.pdf [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]

¹⁸ Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank. Pieejams: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/en_statute_2.pdf [aplūkots 2016. gada 12. aprīlī].

¹⁹ Federal Act on the Oesterreiche Nationalbank. Art.23 Pieejams: <https://www.oenb.at/en/About-Us/legal-framework.html> [aplūkots 2016.gada 8.aprīlī]

²⁰ Ibid, Art.22

²¹ Tiesībsarga likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=133535> [aplūkots 2016.gada 10.aprīlī]

kandidātam uz tiesībsarga amatu, kas saistīta ar minēto atcelšanas iemeslu, noteikta nevainojama reputācija. Jēdziena “apkaunojošs nodarījums” skaidrojums nevienā tiesību aktā nav ietverts, tāpēc tas katrā konkrētā gadījumā ir jāvērtē un jāpiepilda ar saturu. Neilgajā tiesībsarga institūta pastāvēšanas laikā (tiesībsarga institūts Latvijā nodibināts 2007. gadā, kad spēkā stājās Tiesībsarga likums) jau ir raisījušās diskusijas par šī kritērija saturu un piemērošanu.

Tā 2014. gadā stājās spēkā tiesas lēmums, ar kuru tika noraidīta tiesībsarga sūdzība par viņam piemēroto disciplinārsodu. Disciplinārsods tika piemērots, viņam atrodoties iepriekšējā amatā – kā īpašo uzdevumu ministra elektroniskā pārvaldes lietās sekretariāta vadītājam. Tas tika noteikts par nolaidīgu un nekvalitatīvu amata pienākumu veikšanu, izšķērdējot vairāk nekā Ls 3300, izmaksājot nepamatotas kompensācijas atlaistajām darbiniecēm un nepamatoti lielu pabalstu darbiniecei sakarā ar tēva nāvi. Disciplinārsods tiesībsargam tika uzlikts pirms apstiprināšanas tiesībsarga amatā, un informācija par to Saeimai un sabiedrībai bija zināma pirms tiesībsarga iecelšanas amatā, līdz ar to tiesībsargs amatu nezaudēja.²²

Tiesībsarga institūcijas prasība pēc neatkarības ir ietverta t.s. “Parīzes principos”, kas ietver minimālo rekomendāciju kopumu, ko ir pieņēmusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja par nacionālo cilvēktiesību institūciju statusu un darbību cilvēktiesību aizsardzības un veicināšanas jomā. “Parīzes principu” mērķis ir radīt neatkarīgas un uzticamas nacionālās cilvēktiesību institūcijas.²³ Tiesībsarga likuma 4. panta pirmā daļa paredz, ka tiesībsargs ir neatkarīgs un pakļaujas vienīgi likumam; nevienam nav tiesību ietekmēt tiesībsargu viņa funkciju un uzdevumu pildīšanā. Nosakot, ka tiesībsargs ir pakļauts tikai likumam, viņa neatkarības garants ir pielīdzināts Valsts kontrolierim. Kā tiks apskatīts darba 1.2. apakšnodaļā, Valsts kontrolieri no amata var atbrīvot vienīgi uz tiesas sprieduma pamata krimināllietā vai pēc paša vēlēšanās. Tas nozīmē, ka no visām darbā aplūkotajām valsts amatpersonām, visvairāk kritēriju atbrīvošanai no amata noteikts tiesībsargam, bet vismazāk – Valsts kontrolierim. Tomēr šeit jāņem vērā fakts, ka Valsts kontrole kā konstitucionāla iestāde ir nostiprināta Satversmes 7. nodaļā, līdz ar to tas prasība pēc neatkarības ir lielāka.

---

²² Tiesībsargs pats no amata neatkāpsies. Pieejams: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/tiesibsargs-pats-no-amata-neatkapsies.d?id=44239303>, [aplūkots 2016. gada 10. aprīlī]

²³ Likumprojekts “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”. Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/files/content/vestules/Tiesibsarga_institucija_Satversme_TS_vestule_Saeimai_28012015_Likumprojekts_grozijumi_Satversme.pdf [aplūkots 2016. gada 30. aprīlī]

Tiesībsarga jeb ombuda institūts pirmoreiz izveidots 1809. gadā Zviedrijā. Gan Zviedrijā²⁴, gan Islandē²⁵ un vairākās citās valstīs, kurās pastāv tiesībsarga institūts, tiesībsargu no amata atbrīvo, ja viņš ir zaudējis parlamenta uzticību.

Konkrēti juridiski pamati ombuda (Seima ombuda) atcelšanai no amata ir noteikti Lietuvas normatīvajā regulējumā. Ombuda pilnvaras izbeidzas, ombudam atkāpjoties no amata, mirstot, nepildot amata pienākumus vairāk nekā 120 kalendārās dienas pēc kārtas vai 140 kalendārās dienas pēdējo divpadsmit mēnešu laikā, kā arī stājoties spēkā notiesājošam spriedumam. Tomēr Lietuvā, atšķirībā no Latvijas normatīvā regulējuma, kā ombuda pilnvaru izbeigšanās pamats ir arī vairāk nekā puses parlamenta - Seima – locekļu neuzticības izteikšana.²⁶ Norvēģijā ombuda pilnvaras izbeidzas, ja ombuds nomirst vai kļūst nespējīgs pildīt savus pienākumus, ombudam atkāpjoties no amata vai parlamentam (*Storting*) pieņemot lēmumu par viņa atbrīvošanu no amata.²⁷ Salīdzinot šo valsti un Latvijas regulējumu, redzams, ka Latvijā kritēriju tiesībsarga atcelšanai no amata ir vairāk, savukārt citās valstīs tiesībsargu jeb ombudu var atcelt arī politisku apsvērumu dēļ. Tiesa, šāds lēmums parlamentam parasti jāpieņem ar kvalificēto balsu vairākumu, kas sīkāk tiks aplūkots bakalaura darba 2. nodaļā.

Tiesībsarga likuma izstrādāšanas gaitā sākotnēji tika paredzēts, ka tiesībsarga pilnvaras pirms termiņa izbeidzas, ja tiesībsargs sasniedzis 70 gadu vecumu, vai pēc savas vēlēšanās, par to rakstveidā paziņojot ombuda institūcijai. Saeimas iespējas atbrīvot tiesībsargu no amata tika noteiktas šādos gadījumos:

- 1) ja tiesībsargs nespēj turpināt darbu veselības stāvokļa dēļ;
- 2) ir notiesāts par nozieguma izdarīšanu un spriedums ir stājies likumīgā spēkā;
- 3) ir pieļāvis apkaunojošu nodarījumu, kas nav savienojams ar tiesībsarga statusu, vai sistemātiski nepilda savus darba pienākumus un viņam par to uzlikts disciplinārsods.²⁸

Pirms tiesībsarga institūcijas izveidošanas cilvēktiesību aizsardzības funkcijas veica Valsts cilvēktiesību birojs. Likumā, kas regulē biroja darbu, bija noteikts, ka tā direktoru no amata

---

²⁴ The Riksdag Act. Art. 4. Pieejams: <https://www.jo.se/en/About-JO/Legal-basis/The-Riksdag-Act-Riksdagsordningen/> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

²⁵ Rules governing activities of The Parliamentary Ombudsman. Pieejams: <http://www.umbodsmaduralthings.is/category.aspx?catID=5#1.3> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

²⁶ Republic of Lithuania law on the Seimas ombudsman. Pieejams: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=381470 [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

²⁷ Act relating to the Parliamentary Ombudsman for Public Administration (the Parliamentary Ombudsman Act). Pieejams: https://www.sivilombudsmannen.no/getfile.php/Dokumenter/LOV-1962-06-22-8_Sivilombudsmannensloven_eng_%2014.02.pdf [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

²⁸ Koncepcija ombuda institūcijas ieviešanai Latvijā. Latvijas Vēstnesis. 09.03.2001., Nr. 39 (2426).

atbrīvo pēc paša vēlēšanās, sakarā ar ievēlēšanu vai iecelšanu citā amatā, ar ievēlēšanu politiskas partijas vadībā vai tās revīzijas struktūrā, veselības stāvokļa dēļ, sakarā ar biroja reorganizāciju vai likvidāciju. Biroja direktoru no amata atlaist varēja, ja viņš tika notiesāts un spēkā stājies spriedums, par likuma pārkāpumu, kas saistīts ar Biroja darbu un izraisījis būtiskas nevēlamas sekas, par apkaunojošu nodarījumu, kas nav savienojams ar Biroja direktora statusu un par neatbilstību ieņemamam amatam.²⁹ Kā redzams, vairāki kritēriji, kas patstāvīgo iestāžu vidū attiecas vienīgi uz tiesībsargu, ir pārņemti no likuma par Valsts cilvēktiesību biroju, piemēram, ievēlēšana vai iecelšana citā amatā un apkaunojošs nodarījums, kas nav savienojams ar amatpersonas statusu.

Francijā tiesībsarga (ombuda) institūcija ir līdzīga kā Latvijā, arī tur ombuds ir autonomas un neatkarīgs no valdības, nepieņem norādījumus no partijām. Ombuda neatkarība tiek nodrošināta, nepieņemot norādījumus no jebkādām amatpersonām, aizliedzot savienot ombuda amatu ar citu publisku amatu vai nodarbošanos, kā arī paredzot, ka atcelšana no amata pirms pilnvaru termiņa izbeigšanās iespējama vienīgi ar Francijas augstāko tiesu konstatētu negaidītu šķērslī.³⁰ Negaidīta šķēršļa sīkāks skaidrojums nav sniegts.

“Parīzes principos” minēts, ka valstu cilvēktiesību aizsardzības institūciju locekļiem jānodrošina stabils mandāts, bez kura nav iespējama īsta neatkarība.³¹ Šajos principos nav tieši minēta prasība nodrošināt tiesībsarga neatceļamību, kas izriet arī no citu valstu prakses, kurā noteikts, ka tiesībsargu no amata var atbrīvot, ja ir zaudēta parlamenta uzticība. Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja atzinusi, ka ombuda institūcijai visa pasaulē nav vienota modeļa. Dažas valstis izvēlējušās izveidot institūciju, kas sastāv no viena galvenā ombuda, citas – izveidot atsevišķu reģionālo vai vietējo ombudu, vai ombudu, kas specializējas kādā konkrētā jomā, piemēram, diskriminācijas novēršana, minoritāšu vai bērnu tiesību aizsardzība. Tāpat tā norādījusi uz nepieciešamību nodrošināt ombuda neatkarību un objektivitāti, kā arī nostiprināt tā statusu likumā, un, ja iespējams, konstitūcijā.³²

---

²⁹ Likums par Valsts cilvēktiesību biroju: LR likums. (zaudējis spēku). Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 30.aprīlī]

³⁰ Le Défenseur Des Droits. Pieejams: <http://www.defenseurdesdroits.fr/en/institution/introduction> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

³¹ Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles). Pieejams: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfNationalInstitutions.aspx> [aplūkots 2016.gada 30.aprīlī]

³² Resolution 1959 (2013) Final version. Strengthening the Institution of the ombudsman in Europe. Pieejams: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20232&lang=en> [aplūkots 2016.gada 28.aprīlī]

2015. gadā tiesībsargs Saeimā iesniedza likumprojektu, kas paredzēja grozīt Satversmi, to papildinot ar jaunu nodaļu “Tiesībsargs”. Tādējādi tika paredzēts nostriprināt tiesībsarga institūcijas statusu un neatkarības garantiju. Tāpat tika norādīts, ka šādas nodaļas iekļaušana Satversmē stiprinātu Satversmē ietverto varas dalīšanas principu, kā arī izslēgtu šaubas par tiesībsarga piederību kādam no varas atzariem.³³ Nepieciešamība tiesībsarga birojam noteikt konstitucionālas iestādes statusu tika minēta, jau sagatavojot Tiesībsarga likumu. Tika atzīts, ka tam būs nepieciešami grozījumi Satversmē, taču tas jāvērtē vienotās autonomo iestāžu koncepcijas ietvaros.³⁴

Pirms tiesībsarga institūcijas izveidošanas Jānis Načiščionis pauda šādu viedokli: “Ombuds kā pilnvarota amatpersona ir neatkarīgs. Ne iestādes, ne valsts amatpersonas, ne politiķi nevar dot rīkojumus. Ombuds nav atceļams politisku motīvu (iemeslu) dēļ.”³⁵ Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstais Cilvēktiesību komisāra ziņojumā par nacionālajām cilvēktiesību institūcijām norāda, ka cilvēktiesību sargājošo institūciju locekļu atcelšana nevar balstīties tikai uz iecelējainstitūciju ieskatiem. Aptuveni 70% aptaujāto respondentu atbildēja, ka to likumos ir noteikti pamati institūcijas locekļu atbrīvošanai no amata. Šādu pamatu noteikšana ziņojumā atzīta par prioritāti. Tika konstatēts, ka visbiežākie iemesli ombuda atbrīvošanai no amata ir amata pienākumu nepildīšana, nekompetence, noziedzīga nodarījuma veikšana, darbnespēja un maksātnespēja. Tomēr starp tiem ir arī tik nekonkrēts iemesls kā sabiedrības intereses.³⁶

Kopīgs kritērijs tiesībsarga un NEPLP locekļa atbrīvošanai no amata ir amata pienākumu nepildīšana bez attaisnojoša iemesla. Tomēr arī attiecībā uz šo kritēriju tiesībsargam nav noteikts termiņš, kādā amata pienākumu nepildīšana uzskatāma par tādu, kas dod tiesības Saeimai viņu atbrīvot no amata. Savukārt FKTK un regulatora locekļi no amata atbrīvojami, ja vairāk nekā sešus mēnešus pēc kārtas slimības vai citu iemeslu dēļ nespēj pildīt savus amata pienākumus, atsevišķi neizdalot, vai iemesls ir attaisnojošs vai nav. Vērojama nekonsekvence tajā, kā likumdevējs izvēlēties noteikt iestāžu amatpersonu atbilstību amatam – nosakot, ka, pastāvot konkrētiem apstākļiem, amatpersona nevar ieņemt amatu, vai paredzot šo apstākli kā iemeslu, lai

---

³³ Likumprojekts “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”. Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/files/content/vestules/Tiesibsarga_institucija_Satversme_TS_vestule_Saeimai_28012015_Likumprojekts_grozijumi_Satversme.pdf [aplūkots 2016.gada 30.aprīlī]

³⁴ Likumprojekta “Tiesībsarga biroja likums” anotācija. Pieejams: http://www.saeima.lv/bi8/lasa?dd=LP0858_0 [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

³⁵ Načiščionis J. Administratīvās tiesības. Papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003; 237.lpp

³⁶ Survey on National Human Rights Institutions. Pieejams: <http://nhri.ohchr.org/EN/Documents/Questionnaire%20-%20Complete%20Report%20FINAL-edited.pdf> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

Saeima to atbrīvotu no amata. Attiecībā uz NEPLP amatpersonām šī situācija ir regulēta, nosakot, ka Saeima var atbrīvot NEPLP locekļus no amata, ja iestājušies normatīvajos aktos noteikti apstākļi, kas tiem liedz būt par NEPLP locekļiem. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 56. panta ceturtajā daļā noteikts, ka NEPLP loceklis nedrīkst būt sodīts par tīšu noziegumu. Savukārt, attiecībā uz regulatora amatpersonām un FKTK priekšsēdētāju un vietnieku – sodīts par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Šāda nodarījumu pakāpes diferencēšanas iemesls nav īsti saprotams. Attiecībā uz tiesībsargu notiesāšana par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu noteikta kā iemesls, lai izbeigtos tiesībsarga pilnvaras, bet likumā nav tieši noteikts, ka tādā gadījumā Saeima pieņem lēmumu atbrīvot viņu no amata. Līdz ar to kritēriji amatpersonu atbrīvošanai no amata ir noteikti ne tikai, tos atsevišķi uzskaitot kā gadījumus, kad Saeima ir tiesīga pieņemt lēmumu par atbrīvošanu no amata, bet arī nosakot tos atsevišķi kā pamatu, lai izbeigtos amatpersonas pilnvaras, vai kā prasības amatpersonai vai amata kandidātam.

Likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 40. panta pirmā daļa paredz, ka regulatora loceklis savā pilnvaru termiņā ir neatceļams, un viņu var atcelt no amata tikai minētajā pantā noteiktajos gadījumos. Otrajā daļā noteikts, ka šie gadījumi ir pašas amatpersonas iesniegums par atkāpšanos no amata, nespēja pildīt pienākumus vairāk nekā sešus mēnešus pēc kārtas slimības vai citu iemeslu dēļ, kā arī ir iestājies kāds no likumā minētajiem apstākļiem, kas liedz personai ieņemt regulatora locekļa amatu. Likuma 38. pantā kā tādi ir minēti sodīšana par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kriminālvajāšanas uzsākšana par tīšu noziedzīgu nodarījumu, atzīšana par neatbilstošu likuma “Par valsts noslēpumu” prasībām, kas jāizpilda, lai saņemtu speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam.

Austrijā Finanšu tirgus iestādes locekļa pilnvaras izbeidzas, beidzoties termiņam, uz kuru amatpersona iecelta amatā, ar Padomes piekrišanu atkāpties no amata būtisku apstākļu dēļ, kā arī atlaišanas dēļ³⁷. Atlaist no amata amatpersonas var piecos gadījumos – amatpersona vairs neatbilst nosacījumiem, kas bija nepieciešami, lai to ieceltu amatā, ja tas, ka amatpersona neatbilda nosacījumiem, atklājas vēlāk, rupja pienākumu nepildīšana, pastāvīga darbnespēja vai amata pienākumu nepildīšana vairāk nekā pusgadu slimības vai nelaiemes gadījuma dēļ, ja pienākumu nepildīšana nav novērsta, neskatoties uz uzraudzības pasākumiem, kas tikuši

---

³⁷ Financial Authority Market Act. Pieejams: https://www.fma.gv.at/typo3conf/ext/dam_download/secure.php?u=0&file=11773&t=1463731464&hash=3fada89855052a58031d0ab3fe4288bb Art. 7, para 1 [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

īstenoti.³⁸ Vācijā Federālās finanšu uzraudzības iestādes (*Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht*) amatpersonu amata pilnvaras izbeidzas, beidzoties pilnvaru termiņam, vai amatpersonai tiekot atbrīvotai no amata. Tā tiek atbrīvota no amata pēc paša vēlēšanās vai pēc Federālās valdības ierosinājuma, pastāvot nopietnam iemeslam.³⁹ Nopietnu iemeslu skaidrojums likumā nav minēts. Ņemot vērā iepriekšminēto, var secināt, ka Latvijas regulējums ir izsmelošāks un noteiktie kritēriji ir skaidrāki.

Eiropas Padomes Ministru komiteja izstrādājusi rekomendācijas apraides sektora iestāžu neatkarībai un funkcijām. Rekomendācijas preambulā norādīts uz to, ka ir svarīgi, lai pastāvētu plaša diapazona neatkarīgi un autonomi komunikāciju veidi, kas atspoguļo viedokļu dažādību. Kā viens no šī mērķa sasniegšanas līdzekļiem norādīts īpaši ieceltas neatkarīgas apraides sektora regulatora amatpersonas ar plašām zināšanām šajā jomā. Rekomendācijā norādīts uz nepieciešamību izstrādāt īpašus noteikumus, lai šīs amatpersonas netiktu pakļautas nekādam politiskam vai ekonomiskam spiedienam. Īpaši uzsvērts, ka jānovērš iespējamība atcelt apraides sektora regulatora amatpersonas politisku apsvērumu dēļ. Kā atlaišanas pamati būtu nosakāma nespēja pildīt noteiktos pienākumus, neatņemot iespēju amatpersonai lēmumu par atlaišanu pārsūdzēt tiesā. Turklāt atlaišana, kas pamatota ar kādu pārkāpumu, vai nav pamatota ar funkciju pildīšanu, būtu pieļaujama tikai svarīgos, likumā skaidri noteiktos gadījumos, pēdējo vārdu atstājot tiesai.⁴⁰ Latvijā šādi gadījumi ir uzskaitīti, paredzot Saeimai iespējas NEPLP locekli atbrīvot no amata pēc paša vēlēšanās, par neattaisnotu amata pienākumu nepildīšanu un iestājoties apstākļiem, kas liedz personai būt par NEPLP locekli – esot politiskās partijas amatpersonai, elektroniskā plašsaziņas līdzekļa akciju īpašniekam vai sodītam par tīšu noziegumu. Likumā uzskaitītie kritēriji ir skaidri, turklāt ierobežojumi, kas noteikti NEPLP loceklim, garantē tā neatkarību un objektivitāti.

Iemesls, kāpēc amatpersonu atbrīvošanas kritērijiem vajadzētu būt izsmelošiem, tādējādi nodrošinot iestāžu neatkarību, ir arī to īpašās funkcijas. Piemēram, NEPLP funkciju veikšana ir

---

³⁸ Financial Authority Market Act. Pieejams: https://www.fma.gv.at/typo3conf/ext/dam_download/secure.php?u=0&file=11773&t=1463731464&hash=3fada89855052a58031d0ab3fe4288bb Art. 7, para 3 [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

³⁹ Act Establishing the Federal Financial Supervisory Authority Art. 9 para 2 Pieejams: http://www.bafin.de/SharedDocs/Aufsichtsrecht/EN/Gesetz/findag_aktuell_en.html?nn=2821360#doc2684274bodyText11 [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

⁴⁰ Council of Europe Committee of Ministers. Recommendation REC (2000) 23 Of the Committee of Ministers to Member States on the Independence and Functions of Regulatory Authorities for the Broadcasting Sector, art. 3 -7. Pieejams: [http://www.ebu.ch/files/live/sites/ebu/files/Publications/Reference%20texts/CoE%20-%20Media%20Freedom%20and%20Pluralism/REF%20COE-CM-Rec\(2000\)23.pdf](http://www.ebu.ch/files/live/sites/ebu/files/Publications/Reference%20texts/CoE%20-%20Media%20Freedom%20and%20Pluralism/REF%20COE-CM-Rec(2000)23.pdf) [aplūkots 2016.gada 25.aprīlī].

saistīta ar vārda brīvības, kas aizsargāta ar Satversmes 100. pantu, nodrošināšanu. Nacionālās radio un televīzijas padomes nepieciešamību atrasties ārpus Ministru kabineta padotības Satversmes tiesa uzsvērusi 2006.gada 16. oktobra spriedumā Nr.2006-05-01, norādot, ka tādējādi tiek nodrošināta Satversmes 100. panta īstenošana elektronisko saziņas līdzekļu darbībā. Kā otrs iemesls tiek minēts tas, ka padomes atrašanās Ministru kabineta padotībā varētu veicināt tās izmantošanu vadošo politisko partiju interesēs, jo šādu resursu izmantošana priekšvēlēšanu aģitācijā ir raksturīga pazīme jaunajās demokrātiskajās valstīs. Iepriekšminēto iemeslu dēļ “valsts pārvaldība apraides sektorā veidojama tādējādi, lai pēc iespējas vairāk samazinātu politiku ietekmi uz apraides sektora regulatoru”.⁴¹ NEPLP darbības nodrošina sabiedrībā pastāvošo viedokļu dažādības samērīgumu.⁴²

Visu apkopojot, var secināt, ka vismazāk kritēriju atbrīvošanai no amata noteikts Latvijas Bankas amatpersonām un tas saistīts ar ECBS un ECB Statūtos noteiktajiem ierobežojumiem. Visas patstāvīgo iestāžu amatpersonas no amata atbrīvojamas, ja stājies spēkā spriedums krimināllietā par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, tikai attiecībā uz regulatora amatpersonām šī prasība ir par tīšu noziegumu. Vienīgi tiesībsargam kā kritēriji atbrīvošanai no amata noteikta ievēlēšana vai iecelšana citā amatā un apstākļi, ka tiesībsargs pieļāvis apkaunojošu nodarījumu. Pēc noteiktajiem kritērijiem var secināt, ka starp patstāvīgo iestāžu amatpersonām vislielākā aizsardzība pret atbrīvošanu no amata ir Latvijas Bankas amatpersonām un tām seko NEPLP locekļi. Vismazākā aizsardzība likumā paredzēta tiesībsargam.

Iemesli, kāpēc katras patstāvīgās iestādes amatpersonām ir atšķirīgi kritēriji to atbrīvošanai no amata, var būt dažādi. Viens no tiem varētu būt regulējuma izstrādes laiks – Tiesībsarga likums tika pieņemts 2006. gada 6. aprīlī, bet, piemēram, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums – 2000. gada 1. jūnijā, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums – 2010.gada 12. jūlijā. Šajā laika periodā attīstījās izpratne par patstāvīgo iestāžu vietu valsts pārvaldē. Ņemot vērā, ka šobrīd nav šaubu par nepieciešamību aplūkotajām iestādēm atrasties ārpus Ministru kabineta padotības, un šādas neatkarības garantijas likumā ir noteiktas, būtu nepieciešams precizēt arī kritērijus, pēc kuriem vadoties, Saeima šo iestāžu amatpersonas var atbrīvot no amata. Tā kā šīs

---

⁴¹ Par Radio un televīzijas likuma 46. panta sestās, septītās, astotās un devītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 58. un 91. pantam. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2006. gada 16. oktobra spriedums lietā Nr.2006-05-01, 17.punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2006-05-01_Spriedums.pdf [aplūkots 2016.gada 6.maijā]

⁴² Par Radio un televīzijas likuma 46. panta sestās, septītās, astotās un devītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 58. un 91. pantam. 2006. gada 16. oktobra spriedums lietā Nr.2006-05-01. Pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2006-05-01_Spriedums.pdf [aplūkots 2016.gada 6.maijā]

iestādes atrodas vienlīdzīgā situācijā, ieņemot vienu vietu valsts pārvaldē, kritērijiem amatpersonu atcelšanai vajadzētu būt līdzvērtīgiem. Jāpiemin, ka šī prasība neattiecas uz Latvijas Bankas amatpersonām, jo šajā gadījumā Saeimu saista ECBS un ECB Statūti.

1.2. Citu iestāžu amatpersonu atcelšanas kritēriji

Amatpersonas, kuras tiek atbrīvotas no amata ar Saeimas lēmumu, vadoties pēc juridiskiem kritērijiem, bet kuras neietilpst patstāvīgo iestāžu sistēmā ir ģenerālprokurors, Valsts kontrolieri, kā arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieks.

Attiecībā uz šīm amatpersonām visām kopīgs iemesls atcelšanai no amata ir pieļauts likumpārkāpums. Likumā atšķiras formulējums, piemēram, ģenerālprokuroru var atcelt, ja likumpārkāpuma vai nolaidības rezultātā iestājušās būtiskas kaitīgas sekas⁴³, KNAB priekšnieku – ja likumpārkāpuma vai nolaidības rezultātā nodarīts būtisks kaitējums valstij vai personai⁴⁴, bet Valsts kontrolierus – uz tiesas sprieduma krimināllietā pamata, sīkāk nekonkretizējot pārkāpuma smagumu un ar to rezultātā iestājušās sekas⁴⁵.

Vairāki kritēriji ir kopīgi ģenerālprokurora un KNAB priekšnieka atbrīvošanai no amata. Šīs abas valsts amatpersonas no amata var atbrīvot, ja tiek konstatēts, ka tās ir partijas vai politiskas organizācijas biedri, vai nav ievēroti likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteiktie ierobežojumi un aizliegumu (ar atšķirību, ka KNAB priekšnieks atbrīvojams, ja šo ierobežojumu un aizliegumu neievērošanas dēļ nodarīts kaitējums valstij vai personai).

2016. gada 10. martā tika pieņemti grozījumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā, tajā skaitā arī nosakot kritērijus, pēc kuriem no amata atbrīvojams KNAB priekšnieks. Šie kritēriji uzskaitīti KNAB likuma 4. pantā, kas nosaka, ka biroja priekšnieku ar Saeimas lēmumu no amata var atbrīvot, ja šajā likumā noteiktā kārtībā konstatē, ka viņš:

1) pildot dienesta pienākumus, ir pieļāvis tīšu likuma pārkāpumu vai nolaidību, kā rezultātā radīts būtisks kaitējums valstij vai personai;

---

⁴³ Prokuratūras likums: LR likums. 41.1. pants. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=57276> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

⁴⁴ Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums: LR likums. 4. pants. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=61679> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

⁴⁵ Valsts kontroles likums: LR likums. 29. pants. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=62538> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

- 2) neatbilst šā likuma 4. panta piektajā daļā noteiktajām prasībām;
- 3) piedalās politisko organizāciju (partiju) vai to apvienību darbībā;
- 4) nav ievērojis likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteiktos ierobežojumus vai aizliegumus, kā rezultātā radīts kaitējums valstij vai personai;
- 5) pārejošas darbnespējas dēļ nav pildījis amata pienākumus ilgāk par četriem mēnešiem pēc kārtas vai sešus mēnešus viena gada periodā.

Grozījumi tika pieņemti, ieviešot EDSO rekomendācijas. Tajās cita starpā norādīts, ka Latvija ir pilnveidojusi savu normatīvo regulējumu, tomēr valdības negatīvie izteikumi ir radījuši šaubas par Latvijas spēju šo regulējumu īstenot. Līdz ar to rekomendācijas ietvēra prasību nodrošināt, lai KNAB ir pilnībā funkcionāla iestāde, kas nav pakļauta nepamatotai valdības kritikai.⁴⁶ 2002. gadā pieņemot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumu, kritēriju KNAB priekšnieka atbrīvošanai no amata bija krietni vairāk. Starp tiem bija arī tādi kritēriji, kas šobrīd attiecas vienīgi uz tiesībsargu – pieļauts apkaunojošs nodarījums, kā arī persona ievēlēta vai iecelta citā amatā. Tāpat nebija noteikts laika periods, kurā pienākumu nepildīšana veselības stāvokļa dēļ uzskatāma par tādu, kas ir par pamatu KNAB priekšnieka atbrīvošanai no amata.⁴⁷ No iepriekšminētā var secināt, ka, izveidojot kādu institūciju, Saeima sākotnēji sev nosaka diezgan plašas iespējas atbrīvot no amata šīs institūcijas amatpersonas.

Attiecībā uz ģenerālprokurora atbrīvošanu no amata ir vērts pievērst uzmanību, ka sakarā ar veselības stāvokli, no amata viņš tiek atbrīvots, ja to ir konstatējusi Augstākās tiesas priekšsēdētāja noteikta kompetenta medicīniskā komisija. Citām amatpersonām, kuru atbrīvošana no amata iespējama veselības stāvokļa dēļ, šāds komisijas atzinums nav paredzēts.

Lietuvā ģenerālprokuroru parlaments (Seims) no amata var atbrīvot, iestājoties pieciem gadījumiem – pēc paša vēlēšanās, ģenerālprokurors nespēj pildīt amata pienākumus veselības stāvokļa dēļ, ir zaudējis Lietuvas pilsonību, ar savu rīcību ir pārkāpis zvērestu (ģenerālprokurors, stājoties amatā, zvēr lojalitāti Lietuvas Republikai, ievērot Konstitūciju un likumus, pildīt pienākumus laba ticībā, aizsargāt cilvēktiesības, būt bezpartejisks un godīgs, glabāt viņam uzticētos noslēpumus un pienācīgi uzvesties) un stājies spēkā notiesājošs spriedums.⁴⁸ Tāpat noteikts, ka ģenerālprokurora pilnvaru termiņš izbeidzas, sasniedzot 65 gadu vecumu,

---

⁴⁶ Latvia's fight against foreign bribery overshadowed by enforcement weaknesses. Pieejams: <http://www.oecd.org/corruption/latvia-s-fight-against-foreign-bribery-overshadowed-by-enforcement-weaknesses.htm> [aplūkots 2016.gada 23.aprīlī]

⁴⁷ Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis 2002. 30. aprīlis, nr.65.

⁴⁸ Republic of Lithuania Law on the Prosecution Service (Article 22) Pieejams: <http://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2015/12/prok-ist-en.pdf> [aplūkots 2016.gada 28.aprīlī].

ģenerālprokuroram nomirstot vai tiekot ievēlētam vai pārceltam citā amatā. Ģenerālprokuroru amatā ieceļ un no tā atceļ prezidents ar Seima piekrišanu. No iepriekšminētā var secināt, ka Latvijas regulējums nosaka skaidrākus kritērijus ģenerālprokurora atbrīvošanai no amata.

Vienīgā iestāde, kuras amatpersonu atbrīvošanai no amata noteikts tikai viens kritērijs, ir Valsts kontrole. Valsts kontrolieri un Valsts kontroles padomes locekļi pirms likumā noteiktā termiņa Saeima atbrīvo no amata vienīgi uz tiesas sprieduma pamata krimināllietā. Tā kā Valsts kontrole ir konstitucionāls orgāns, respektīvi, nostiprināts Satversmē, Saeima nevar patvaļīgi atbrīvot no amata Valsts kontrolieri, pamatojot lēmumu ar politiskiem apsvērumiem. Tas saistīts arī ar Valsts kontroles funkciju – revīziju (audita) veikšana, uzraugot valsts un pašvaldību līdzekļu lietderīgu un efektīvu izmantošanu.

Nosakot tikai vienu kritēriju Valsts kontrolieru atcelšanai no amata, likumdevējs tai ir garantējis vislielāko neatkarību starp šeit aplūkotajām amatpersonām.

Juridiskajā literatūrā ir pausta šāds viedoklis: “No Satversmes 88. panta izstrādes materiāliem [...] tieši izriet Satversmes sapulces nodoms pielīdzināt valsts kontrolieru atcelšanu tiesnešu atcelšanas regulējumam. Tādēļ sākotnēji Satversmes 84. pants un 88. pants noteica vienādu tiesnešu un valsts kontrolieru atcelšanas kārtību – atcelt no amata var tikai Saeima uz tiesas sprieduma pamata. 1997. gadā Satversmes 84. pants tika grozīts, paredzot arī citus atcelšanas pamatus – likumā paredzētos gadījumus un tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumu. Lai gan Satversmes 88. pantā nav veikti attiecīgi grozījumi, Satversmē ietvertais princips, ka valsts kontrolieru iecelšana un atcelšana ir līdzīga, palicis nemainīts. Ja Satversmes 84. pants paredz vairākus tiesnešu iecelšanas pamatus, tad vēl jo vairāk šie paši pamati ir attiecināmi uz valsts kontrolieriem. Tādēļ Satversmes 88. pants, tulkots kopsakarā ar Satversmes 88. pantu, nosaka, ka arī valsts kontrolieri var atcelt uz tiem pašiem pamatiem, kuri paredzēti tiesnešu atcelšanai, ciktāl šie atcelšanas pamati attiecināmi uz valsts kontrolieriem (piemēram, valsts kontrolierim var noteikt vecumu, kuru sasniedzot, valsts kontrolieris tiek atcelts). Protams, ka šie atcelšanas pamati detalizētāk nosakāmi likumā.”⁴⁹

Valsts kontrole ir leģitīma, Latvijas Republikas konstitūcijā – Satversmē – noteikta iestāde. Valsts kontroles gadījumā neatkarība noteikta kā neatkarība no jebkādas varas. Valsts kontrole ir pakļauta vienīgi likumam. Valsts kontrole ne tikai ieņem valsts iekārtā tai noteikto vietu, bet arī radītas iespējas labvēlīgi ietekmēt valsts pārvaldes uzlabošanas procesu un labklājības attīstību

---

⁴⁹ Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole.. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013. 193.lpp.

valstī.⁵⁰ Lai Valsts kontrole varētu efektīvi pildīt tai uzticētās funkcijas, valsts institūcijas, tostarp likumdevējs un izpildvara, nedrīkst nepamatoti ietekmēt šīs institūcijas darbību vai izdarīt politisku spiedienu.⁵¹ Valsts kontroles neatkarība izpaužas arī valsts kontrolieru Valsts Kontroles padomes locekļu apstiprināšanā, atcelšanā un atbildībā.⁵²

Vienotu kritēriju Saeimas iecelto valsts amatpersonu atbrīvošanai no amata nav ne visā amatpersonu kategorijā kopumā, ne arī patstāvīgo iestāžu kategorijā. Salīdzinot ar patstāvīgo iestāžu amatpersonu kategoriju, var secināt, ka kritēriji amatpersonu atbrīvošanai no amata ir līdzvērtīgāki, un esošās atšķirības – pamatotākas. Gandrīz visu amatpersonu atcelšanai kā kritērijs noteikts pašas amatpersonas atteikšanās no amata un nespēja pildīt amata pienākumus veselības stāvokļa dēļ. Tāpat bieži kā kritērijs atcelšanai no amata ir amatpersonas pieļauts likumpārkāpums, kurā variē šī likumpārkāpuma veids vai iespējamās sekas – noziedzīgs nodarījums attiecībā uz FKTK locekļiem, smags pārkāpums ECBS un ECB Statūtu izpratnē, likumpārkāpums, ar ko nodarīts būtisks kaitējums valstij vai personai attiecībā uz KNAB priekšnieku. Ir atsevišķi kritēriji, kas noteikti tikai dažām konkrētām amatpersonām, piemēram, tiesībsargs vai ģenerālprokurors pieļāvis apkaunojošu nodarījumu, tiesībsargs vai NEPLP amatpersona nepilda pienākumus bez attaisnojoša iemesla. Ieviešot konsekventu regulējumu valsts amatpersonu atbrīvošanai no amata, tiktu veicināta arī tiesiskā regulējuma noteiktība. Taču jāatzīst, ka, salīdzinot ar ārvalstu regulējumu, Latvijas normatīvajos aktos noteiktie kritēriji valsts amatpersonu atcelšanai no amata ir izsmeļošāki un skaidrāki.

---

⁵⁰ Načiščionis J. Administratīvās tiesības. Papildinātais izdevums, Latvijas Vēstnesis, 2003 (261.lpp.)

⁵¹ Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013., 191.lpp.

⁵² Latvijas Satversmes Sapulces stenogrammu izvilks (1920-1922). LR Satversmes projekta apspriešana un apstiprināšana. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, V sesijas 14. sēdes (15.02.1992.) stenogramma, 866.lpp. Citēts pēc: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013. – 240 lpp. (191.lpp.)

2. KĀRTĪBA, KĀDĀ AMATPERSONA VAR APSTRĪDĒT ATBRĪVOŠANU NO AMATA

Latvijas normatīvajā regulējumā Saeimas pieņemtā lēmuma apstrīdēšanas kārtība noteikta vienīgi Latvijas Bankas amatpersonām (prezidentam, prezidenta vietniekam un padomes locekļiem) un KNAB priekšniekam. Pārējām bakalaura darbā apskatīto iestāžu amatpersonām tiesības apstrīdēt Saeimas lēmumu likumā tieši nav noteiktas.

Attiecībā uz Latvijas Bankas amatpersonām apstrīdēšanas kārtība ietverta likumā jau iepriekšminēto ECBS un ECB Statūtu dēļ. Šo Statūtu 14.2. pants nosaka pienākumu paredzēt valstu centrālās bankas statūtos, ka bankas vadītājs vai ECBS padome lēmumu, ar kuru bankas vadītājs atbrīvots no amata, var pārsūdzēt Tiesā (Eiropas Savienības Tiesā). Tiesvedību sāk divu mēnešu laikā, kopš lēmums ir publicēts, vai pēc tam, kad prasītājs ir saņēmis par to paziņojumu, vai, ja tas nav saņemts, pēc dienas, kad prasītājs uzzina par šo lēmumu.⁵³ Likumdevējs šo prasību ir nodrošinājis, Likumā par Latvijas Banku norādot, ka Latvijas Bankas prezidents lēmumu par atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt Statūtu 14.2. pantā noteiktajā kārtībā. Savukārt, Latvijas Bankas prezidenta vietnieks un padomes loceklis lēmumu par atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.⁵⁴ Administratīvā procesa kārtībā pārsūdzams ir administratīvais akts, iestādes faktiskā rīcība un publisko tiesību līgums. Tā kā lēmumu par amatpersonas atbrīvošanu no amata nevarētu kvalificēt kā iestādes faktisko rīcību vai publisko tiesību līgumu, uzskatāms, ka likumdevējs ir atzinis Latvijas Bankas prezidenta vietnieka un padomes locekļa atbrīvošanu no amata par administratīvo aktu, un tādējādi viņiem ir nodrošināta tiesiskā aizsardzība nepamatotas atbrīvošanas no amata gadījumā.

Tāpat likumā regulēta kārtība, kādā no amata ir atbrīvojams KNAB priekšnieks. Ar 2016.gada 10. marta grozījumiem KNAB likumā tika noteikts, ka likumā noteiktos iemeslus (izņemot KNAB priekšnieka darbnespēju) izvērtē komisija, kuru vada ģenerālprokurors. Šī komisija sastāv no Valsts kancelejas direktora, Satversmes aizsardzības biroja direktora, Drošības policijas priekšnieka un ar padomdevēja tiesībām tajā piedalās ne vairāk kā trīs Sabiedriski konsultatīvās padomes pilnvaroti pārstāvji. Nekonstatējot iemeslus KNAB priekšnieka atbrīvošanai no amata, komisija atbrīvošanas procedūru pārtrauc. Savukārt,

---

⁵³ Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank. Pieejams: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/en_statute_2.pdf [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]

konstatējot šo apstākļu esamību, komisija sagatavo lēmumu, kuru KNAB priekšnieks 10 dienu laikā no tā paziņošanas dienas var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā kā pirmās instances tiesā. Administratīvās apgabaltiesas nolēmums nav pārsūdzams. Gadījumā, ja komisijas lēmums nav pārsūdzēts vai tiesa atzinusi, ka tas ir tiesisks, komisija lēmumu nosūta Ministru prezidentam, kurš sagatavo un iesniedz Saeimai lēmuma projektu par KNAB priekšnieka atbrīvošanu no amata. Saeimas lēmums ar KNAB priekšnieka atbrīvošanu no amata nav pārsūdzams.⁵⁵

2002. gada likuma redakcijā KNAB priekšnieku Saeima atbrīvoja pēc Ministru kabineta ieteikuma. Likumā nebija noteikts sastāvs komisijai, kura izvērtē iemeslus KNAB priekšnieka atstādināšanai no amata, vien nosakot, ka to izveido Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, un to vada ģenerālprokurors vai viņa īpaši pilnvarots virsprokurors. Nebija minēta arī kārtība, kādā komisijas vai Saeimas lēmumu varētu pārsūdzēt. 2007. gadā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi⁵⁶, kas paredzēja, ka komisijas, kas izvērtē KNAB priekšnieka atbrīvošanu no amata, sastāvā ietilpst ģenerālprokurors vai viņa īpaši pilnvarots virsprokurors, Satversmes aizsardzības biroja direktors, Drošības policijas priekšnieks, Ministru kabineta pilnvarots pārstāvis, kā arī Saeimas Nacionālās drošības komisijas priekšsēdētājs. OECD, savā ziņojumā vērtējot līdzšinējo likumā noteikto kārtību KNAB priekšnieka atbrīvošanai no amata, norādīja, ka nav pārliecības, ka process ir pietiekami labi regulēts, lai novērstu nepamatotu ietekmi un iejaukšanos KNAB darbā.⁵⁷ Ģenerālprokurora izveidotās komisijas atzinumam bija ieteikuma raksturs, turklāt līdz 2012. gadam Saeimas balsojums par KNAB priekšnieka atbrīvošanu no amata bija aizklāts.

Nepieciešamība nodrošināt KNAB neatkarību, lai tas savus pienākumus varētu pildīt efektīvi un būtu brīvs no nepienācīgas ietekmēšanas izriet arī no Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) pretkorupcijas konvencijas.⁵⁸ KNAB funkcijas – korupcijas novēršana un apkarošana, kā arī partiju un to apvienību finansēšanas noteikumu kontrole viennozīmīgi prasa KNAB neatkarību no politiskas ietekmes. OECD savā atzinumā norādījusi uz apstākli, ka neviens līdzšinējais KNAB priekšnieks amatā nav bijis visu pilnvaru termiņu.

---

⁵⁵ Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=61679> [aplūkots 2016.gada 28.aprīlī]

⁵⁶ Kārtība, kādā izveidojama komisija, lai izvērtētu iemeslus Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka atbrīvošanai no amata: Ministru kabineta 2007.gada 27.novembra noteikumi nr. 818. 4.pants. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=167411> [aplūkots 2016.gada 28.aprīlī] (noteikumi zaudēs spēku 01.01.2017.)

⁵⁷ Phase 2 Report on Implementing The OECD Anti-Bribery Convention in Latvia. Pieejams: <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Latvia-Phase-2-Report-ENG.pdf> [aplūkots 2016.gada 25.aprīlī]

⁵⁸ Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija. 6.pants. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=209379> [aplūkots 2016.gada 28.aprīlī]

Kā acīmredzama politiska iejaukšanās KNAB darbā tiek vērtēts 2007. gada ministru prezidenta lēmums atstādināt no darba KNAB priekšnieku Alekseju Loskutovu. Viņa darbības izvērtēšanai tika izveidotas divas komisijas. Vienu izveidoja Valsts civildienesta pārvalde, tās sastāvā bija pārstāvji no Valsts kancelejas, Tieslietu, Iekšlietu un Aizsardzības ministrijām, kā arī no Ģenerālprokuratūras. Otra komisija strādāja ģenerālprokurora vadībā, un tās sastāvā bija vairāki koalīcijas partiju deputāti un ministri. Abas komisijas atzina, ka nav pamata KNAB priekšnieka atstādināšanai no amata. Vēlāk ģenerālprokurors iesniedza protestu par Ministru prezidenta rīkojumu par Loskutova atstādināšanu. 2011. gada 7. decembrī Administratīvā apgabaltiesa atzina par prettiesisku Ministru prezidenta 2007. gada rīkojumu par A. Loskutova atstādināšanu no KNAB priekšnieka amata.⁵⁹

Abu iepriekšminēto iestāžu amatpersonu atcelšanas kārtība detalizēti tika izstrādāta pēc kompetentu starptautisku institūciju atzinumiem. Kā redzams, līdz tam šis regulējums bija nepilnīgs. Kārtība, kādā no amata atbrīvojamas citu iestāžu amatpersonas, arī ir noteiktas starptautiskos dokumentos, piemēram, Eiropas Padomes rekomendācijās. Sakārtojot normatīvo regulējumu arī tajās apskatīto amatpersonu grupām, tas būtu pārskatāmāks un tiktu veicināta tiesiskā regulējuma noteiktība.

Kā viena no iespējām nodrošināt tiesisku amatpersonu atcelšanu no amata, ir nodrošināt šai amatpersonai tās viedokļa paušanu. Piemēram, Vācijā likumā ir īpaši nostiprināta prasība, atbrīvojot no amata Federālās finanšu uzraudzības iestādes ar Federālās valdības rezolūciju, pirms tam dodot iespēju attiecīgajai amatpersonai izteikt savu viedokli.⁶⁰ Tomēr, domājams, ka Latvijā šāda prasība atsevišķi likumā nav jāiestrādā.

Prokuratūras likumā noteikta kārtība, kādā ģenerālprokurors atlaižams no amata, bet nav noteiktas šī lēmuma pārsūdzēšanas iespējas. 1994. gadā, izstrādājot likumu "Par prokuratūru" tajā bija paredzēts, ka ģenerālprokurora atlaišanu no amata var ierosināt Valsts prezidents. Taču šāds regulējums nonāktu pretrunā ar Satversmi, paplašinot Valsts prezidenta pilnvaru apjomu.⁶¹ Pašreizējā likuma redakcijā Prokuratūras likuma 41.1 pantā noteiktos atlaišanas pamatus vispirms, veicot pārbaudi, konstatē Augstākās tiesas īpaši pilnvarots Augstākās tiesas tiesnesis.

---

⁵⁹ KNAB priekšnieka Alekseja Loskutova atbrīvošana no amata 2007.gadā. Pieejams: <http://deputatuzdelnas.lv/lv/notikumu-hronika/amatpersonu-velesana-iecelsana-atcelsana/knab-prieksnieka-alekseja-loskutova-atbrivosana-no-amata-2007-gada.html> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

⁶⁰ Act Establishing the Federal Financial Supervisory Authority. Art.9 Pieejams: http://www.bafin.de/SharedDocs/Aufsichtsrecht/EN/Gesetz/findag_aktuell_en.html?nn=2821360 [aplūkots 2016.gada 8.maijā]

⁶¹ Saeimas juridiskā biroja dokumenti 1993-2013. Rīga, 2013. 37.lpp.

Pārbaudi ierosina Augstākās tiesas priekšsēdētājs pēc savas iniciatīvas vai pēc vienas trešdaļas Saeimas deputātu pieprasījuma. Par pārbaudes rezultātu atzinumu dod Augstākās tiesas Plēnums, un atzinums kopā ar pārbaudes rezultātiem tiek nosūtīts izskatīšanai Saeimā, kas pieņem lēmumu atlaist ģenerālprokuroru. Atšķirībā no KNAB priekšnieka atbrīvošanas detalizētā regulējuma, Prokuratūras likumā nav norādītas ne atzinuma, ne Saeimas lēmuma pārsūdzēšanas iespējas.

Bulgārijā ģenerālprokuroru ieceļ (uz septiņiem gadiem) un no amata atbrīvo prezidents pēc Augstākās tiesas padomes priekšlikuma, ģenerālprokurors nevar kandidēt uz atkārtotu termiņu. Likumā nav noteikti atbrīvošanas kritēriji.⁶²

Attiecībā uz Valsts kontrolieriem apstāklim, ka likumā nav noteikta atbrīvošanas kārtība un lēmuma pārsūdzēšanas iespējas, nav izšķirošas nozīmes, jo, kā jau minēts iepriekš, Valsts kontrolierus no amata var atcelt tikai uz tiesas sprieduma pamata krimināllietā. Līdz ar to Saeima vienkārši pieņem lēmumu par Valsts kontroliera atbrīvošanu, un tā kā ir acīmredzams, ka šāds lēmums nav balstīts politiskos apsvērumos, tad lēmuma pārsūdzēšanas iespējas paredzēt nav nepieciešamas. Tomēr jāņem vērā, ka Valsts kontrolieri no amata var atbrīvot, arī pamatojoties uz viņa iesniegumu par atkāpšanos no amata. Arī šajā gadījumā lēmumu pieņem Saeima, un situācijā, kad Saeima pieņemtu lēmumu atteikt Valsts kontrolierim viņu atbrīvot no amata, tiktu pārkāptas Satversmes 106. pantā nostiprinātās tiesības izvēlēties nodarbošanos.

Tajā pašā laikā attiecībā uz tiesībsargu šāds regulējums būtu nepieciešams, jo viņa atbrīvošanai noteiktie juridiskie kritēriji prasa zināmu izvērtēšanu. Kā minēts iepriekš, Valsts kontrolieri un tiesībsargs ir pakļauti vienīgi likumam, atšķiras tikai tas, ka Valsts kontroles neatkarības statuss noteikts Satversmē, bet tiesībsarga – Tiesībsarga likumā.

Kā minēts iepriekš, ārvalstīs, piemēram, Zviedrijā⁶³ un Dānijā⁶⁴, tiesībsargu jeb ombudu no amata var atbrīvot ar politisku lēmumu – parlaments var izteikt ombudam neuzticību. Tādējādi no amata atbrīvotajam ombudam tiesību aizsardzības mehānisms likumā nav paredzēts. Islandē⁶⁵ un Norvēģijā⁶⁶, šī lēmuma pieņemšanai noteikts kvalificētais balsu vairākums – divas trešdaļas parlamenta deputātu balsu Lietuvā – vairāk nekā puse. Somijā lēmumu par ombuda atbrīvošanu

---

⁶² Prosecutors Status and Functions. Pieejams: <http://www.prb.bg/en/statute/> [aplūkots 2016.gada 8.maijā]

⁶³ The Riksdag Act. Art. 4. Pieejams: <https://www.jo.se/en/About-JO/Legal-basis/The-Riksdag-Act-Riksdagsordningen/> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

⁶⁴ The Ombudsmans Act. Pieejams: <http://en.ombudsmanden.dk/loven/> [aplūkots 2016.gada 10.maijā]

⁶⁵ Rules governing the activities of parliamentary ombudsman. Pieejams: <http://www.umbodsmaduralthingis.is/category.aspx?catID=5> Art 1.3.[aplūkots 2016.gada 10.maijā]

⁶⁶ Act Relating to the Parliamentary Ombudsman for Public Administration. Pieejams: https://www.sivilombudsmannen.no/getfile.php/Dokumenter/LOV-1962-06-22-8_Sivilombudsmannsloven_eng_%2014.02.pdf [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

no amata ar divu trešdaļu balsu vairākumu parlaments pieņem pēc tam, kad ir saņemts Konstitucionālo tiesību komitejas atzinums.⁶⁷

Kaut gan vairumā ārvalstu ombudus atceļ ar politisku lēmumu, Latvijā likumdevējs ir nostiprinājis tiesībsarga neatkarību, nosakot juridiskus kritērijus pēc kuriem vērtēt nepieciešamību tiesībsargu atcelt. Tādējādi uzskatāms, ka Latvijā tiesībsargam paredzēta lielāka aizsardzība no politiskas iejaukšanās viņa darbā.

Kārtība, kādā pieņemams lēmums par amatpersonu atbrīvošanu no amata, un lēmuma apstrīdēšanas iespējas likumā nav noteikta arī FKTK priekšniekam un viņa vietniekam, NEPLP un regulatora padomes locekļiem. Nepieciešamību nodrošināt regulatora neatkarību savā atzinumā paudusi arī EDSO. Tā norāda, ka tā kā regulators kontrolē cenas un citus politiski jutīgus jautājumus, ir būtiski nodrošināt tā neatkarību no īslaicīga politiska spiediena, lai samazinātu risku, ar kuru saskaras investori⁶⁸. Taču tāpat EDSO atzīst, ka praksē grūtības izveidot pilnīgi neatkarīgu regulatoru ir pat tām valstīm, kurās ir sena neatkarīgo publisko institūciju vēsture.

Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācijas apraides sektora iestāžu neatkarībai un funkcijām 7. pantā noteikts, ka gadījumā, ja apraides sektora iestādes loceklis tiek atbrīvots no amata, ir jābūt nodrošinātām šīs amatpersonas tiesībām vērsties tiesā.⁶⁹ No NEPLP funkcijām izriet tās loma Satversmes 100. pantā nostiprināto tiesību uz vārda brīvību aizsardzībā. Satversmes tiesa atzinusi, ka NEPLP atrašanās Ministru kabineta padotībā apgrūtinātu vienlīdzīgu vēlēšanu norisi, jo Ministru kabinetam padota valsts pārvaldes iestāde varētu tikt izmantota valdošo politisko partiju interesēs, kā arī opozīcijā esošo politisko partiju aģitācijas iespēju ierobežošanai.⁷⁰ Līdz ar to NEPLP neatkarības stiprināšana veicinātu vairāku neatņemamu demokrātiskas valsts vērtību stiprināšanu.

---

⁶⁷ Constitutional provisions pertaining to Parliamentary Ombudsman of Finland. Pieejams: <http://www.oikeusasiatietojukset.fi/Resource.phx/ea/english/lawlinks/constitution38-117.htm> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

⁶⁸ The Regulation of Public Services in OECD Countries: Issues for Discussion. Pieejams: <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/41878847.pdf> [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

⁶⁹ Recommendation REC (2000) 23 of the Committee of Ministers to Member States on the Independence and Functions of Regulatory Authorities for the Broadcasting Sector. Pieejams: [https://www3.ebu.ch/files/live/sites/ebu/files/Publications/Reference%20texts/CoE%20-%20Media%20Freedom%20and%20Pluralism/REF%20COE-CM-Rec\(2000\)23.pdf](https://www3.ebu.ch/files/live/sites/ebu/files/Publications/Reference%20texts/CoE%20-%20Media%20Freedom%20and%20Pluralism/REF%20COE-CM-Rec(2000)23.pdf) [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

⁷⁰ Par Radio un televīzijas likuma 46.panta sestās, septītās, astotās un devītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 58. un 91.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2006.gada 16.oktobra spriedums lietā Nr.2006-05-01. 17.punkts. Pieejams: http://www.satv.tiesas.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2006-05-01_Spriedums.pdf [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

Nepieciešamība atsevišķām iestādēm atrasties ārpus vienotās valsts pārvaldes iestāžu sistēmas izriet no šo iestāžu īpašajām funkcijām. Lai nodrošinātu demokrātiskas valsts iekārtas pastāvēšanu un no tās izrietošajām tiesiskuma prasībām, nav pieļaujams, ka šo iestāžu darbība varētu tikt politiski ietekmēta, tajā skaitā, atbrīvojot iestāžu amatpersonas no darba politisku apsvērumu dēļ. Prasība pēc neatkarības vairākās jomās izriet arī no starptautiskiem normatīvajiem aktiem. Līdz šim Latvijas normatīvajā regulējumā detalizēti priekšnoteikumi, kārtība un tiesiskās aizsardzības iespējas valsts amatpersonu atbrīvošanai no amata ir noteiktas, Latvijai pildot kādas starptautiskas saistības, piemēram, nodrošinot atbilstību priekšnoteikumiem iestājai EDSO.

Izpētot pašreizējo Latvijas normatīvo regulējumu, varētu secināt, ka tas, ka no amata atbrīvotajām amatpersonām nav paredzētas tiesības apstrīdēt Saeimas lēmumu, nozīmē, ka tām šo tiesību nav. Bakalaura darba trešajā nodaļā tiks pētīts, vai tā patiešām ir, un vai lēmuma tiesiskuma pārbaudes nepieciešamība pastarpināti neizriet no citiem normatīvajiem aktiem.

3. ATCELTO AMATPERSONU TIESISKĀ AIZSARDZĪBA

3.1 Administratīvā akta un politiska lēmuma nošķiršana

Lai noteiktu, vai Saeimas lēmums par amatpersonas atbrīvošanu no amata kā iestādes darbība publisko tiesību jomā ir pārsūdzams, nepieciešams noskaidrot tā juridisko dabu. Administratīvā procesa ietvaros tiesā pārsūdzams ir administratīvais akts, faktiskā rīcība un publisko tiesību līgums. Politisks lēmums, starplēmums, iekšējs lēmums un citi iestādes rīcības veidi nav apstrīdami administratīvā procesa kārtībā. Amatpersonu atcelšana no amata pamatā tiek kvalificēta pēc diviem no minētajiem variantiem – administratīvais akts vai politisks lēmums.

Administratīvā akta definīcija sniegta Administratīvā procesa likuma 1. panta trešajā daļā, kas nosaka, ka administratīvais akts ir “uz āru vērsts tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju. (..) Administratīvais akts ir arī lēmums par amatpersonas vai iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa nodibināšanu, maiņu, izbeigšanu un šīs personas disciplināro sodīšanu, kā arī cits lēmums, ja tas būtiski ierobežo amatpersonas vai iestādei īpaši pakļautas personas civiltiesības”⁷¹. Turpat arī noteikts, ka administratīvais akts nav Saeimas, Valsts prezidenta, Ministru kabineta vai pašvaldības domes (padomes) politisks lēmums (politisks paziņojums, deklarācija, aicinājums un paziņojums par amatpersonu ievēlēšanu u. tml.).

Izņemot jau minēto t.s. administratīvā akta negatīvo definīciju, citviet normatīvajos aktos politiska lēmuma definīcija nav sastopama. Attiecībā uz amatpersonu atcelšanu no amata likumdevējs vairākos gadījumos ir izvēlējis likumā skaidri noteikt lēmuma juridisko dabu. Tā, piemēram, Ministru kabineta iekārtas likuma 33. panta otrajā daļā ir noteikts, ka Ministru prezidenta vai ministra lēmums par ministra, parlamentārā sekretāra un Ministru kabineta konsultatīvo locekļu iecelšanu vai atbrīvošanu no amata ir uzskatāms par politisku lēmumu.⁷² Savukārt, kā noskaidrots iepriekš, attiecībā uz amatpersonām, kuru atbrīvošanu no amata šajā darbā pēta autore, lēmuma juridiskā daba likumā nav noteikta.

---

⁷¹ Administratīvā procesa likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=55567> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī].

⁷² Ministru kabineta iekārtas likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=175919> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī].

2000. gadā neskaidrības administratīva akta un politiska lēmuma nošķiršanā radās, kad no amata atbrīvotais Salaspils novada domes priekšsēdētājs iesniedza tiesā sūdzību par šo domes deputātu lēmumu. Analizējot šo gadījumu, D. Škutāns izteica viedokli, ka “par politiskiem lēmumiem uzskatāmi tādi izpildvarai vai likumdevējvarai piederīgu amatpersonu vai iestāžu gribas izpaudumi, kas pamatā tiek formulēti nevis tiesību, bet gan politiskās gribas, iekšējās pārliecības, uzticības un citu ar tiesību normām nereglamentētu kritēriju ietekmē. Savukārt, administratīvais akts ir arī tiesību piemērošanas akts, un administratīvā akta izdevējam, tiesību normu piemērotājam, ir jāpamatojas uz konkrētām tiesību normām”⁷³.

Šādu politiska lēmuma un administratīvā akta nošķiršanas modeli vairākos spriedumos atzinusi arī Augstākā tiesa. 2005. gada Senāta lēmumā SKA-237/2015 Senāts atzinis, ka “pašvaldības amatpersonu ievēlēšana un atrašanās amatā ir tieši atkarīga no deputātu vairākuma iekšējās pārliecības, politiskās gribas un uzticības, kas ir subjektīvi jēdzieni un kā tādi nav reglamentēti tiesību normās”⁷⁴. Attīstot praksi administratīvā akta un politiska lēmuma nošķiršanā, Senāts atzinis, ka “būtiska nozīme administratīvā akta nošķiršanā no politiska lēmuma ir šā lēmuma pieņemšanas procedūras izvērtējumam. Gadījumā, ja lēmums pieņemts, balstoties uz amatpersonu iekšējo pārliecību un subjektīviem kritērijiem, un likumā nav izvirzīti nosacījumi, kuriem iestājoties, balsojams vienā vai otrā veidā, lēmums uzskatāms par politisku.”⁷⁵

Jāpiekrīt dr. iur. Edvīna Danovska un dr. iur. Jautrītes Briedes formulētajai atziņai, ka galvenais kritērijs administratīvā akta un politiska lēmuma nošķiršanā ir tas, vai lēmums tiek pieņemts, vadoties pēc likuma normās noteiktiem juridiskiem kritērijiem.⁷⁶ Tātad lēmums, kas ir balstīts uz iekšējās un politiskās pārliecības kritērijiem, nevis uz konkrētām tiesību normām, nav atzīstams par administratīvo aktu, bet par politisku lēmumu.⁷⁷ Tā kā visu darbā aplūkoto amatpersonu atbrīvošanai no amata likumā ir noteikti izsmeļoši juridiski kritēriji, ir secināms, ka šāds Saeimas lēmums ir uzskatāms par administratīvo aktu. Amatpersonas, kuru atcelšanai no

---

⁷³ Škutāns D. Nepareizas likuma iztulkošanas sekas Salaspils domē. Likums un Tiesības, 2000, Nr. 5(9), 153.-156.lpp.

⁷⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta administratīvo lietu departamenta 2010.gada 30.decembra spriedums lietā SKA-1088/2010 Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department3/2010/ska_1088_10.pdf [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī]

⁷⁵ Turpat.

⁷⁶ Briede J., Danovskis E. Politiska lēmuma nozīme administratīvajās tiesībās. Jurista Vārds. 11.08.2015., Nr. 31 (883).

⁷⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 13.janvāra spriedums lietā Nr.SKA-95/2010. 11.punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-administrativo-lietu-departaments/hronologiska-seciba/2010-hronologiska-seciba/> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī]

amata juridiski kritēriji nav noteikti – valsts prezidents, ministri, parlamentārais sekretārs u.c. – no amata tiek atbrīvoti politisku, nevis juridisku apsvērumu dēļ. Tā kā politiskais lēmums saskaņā ar likumiem vai principiem, kas izriet no varas dalīšanas principa, nav pakļauts tiesas kontrolei⁷⁸, šīm amatpersonām nav paredzētas tiesības Saeimas lēmumu pārsūdzēt.

Ar 2014. gada 25. decembra grozījumiem tika papildināts Likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 40. pants, papildinot to ar trešo daļu. Tajā noteikts, ka padomes loceklim sniedz pamatojumu viņa atcelšanai no amata.⁷⁹ Tā kā likumā ietverta šāda prasība, Saeima nevar atbrīvot regulatora loekli, pieņemot lēmumu, kas nav juridiski pamatots, un balstīts tikai politiskajā pārliecībā.

Kā nesens piemērs, kas publiskajā telpā atkal raisīja diskusijas par Saeimas lēmuma dabu, ir NEPLP priekšsēdētāja atbrīvošana no amata 2015. gada beigās. No amata atbrīvotais NEPLP priekšsēdētājs Saeimas lēmumu apstrīdēja administratīvajā rajona tiesā. Tiesa pieteikumu pieņēma, to pamatojot ar apstākli, ka Saeimas lēmums uzskatāms par administratīvo aktu. Tiesnese norādīja, ka: “lēmums var aizskart pieteicēja pamattiesības uz netraucētu valsts dienesta pildīšanu, un likumdevējs ir noteicis juridiskus kritērijus, kuri ir jāņem vērā, atbrīvojot Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes loekli no amata⁸⁰”. Tiesības uz netraucētu valsts dienesta pildīšanu sīkāk tiks aplūkotas darba 3.2. apakšnodaļā.

Secinot, ka lēmums par valsts amatpersonu atbrīvošanu no amata, ja tas balstīts uz juridiskiem kritērijiem, ir administratīvais akts, ir skaidrs, ka ir iespējama tā pārsūdzēšana administratīvajā tiesā. Tas, ka Saeimas lēmums ir administratīvais akts, izriet arī no likuma “Par Latvijas Banku”, kurā noteikts, ka Latvijas Bankas amatpersonas (izņemot prezidentu) Saeimas lēmumu var pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

---

⁷⁸ Levits E. Iestādes rīcības veidu klasifikācija (publisko tiesību jomā). Administratīvā procesa likuma darba grupas materiāli, 25.05.1997., 5.lpp. Nav publicēts. Citēts pēc: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 2058 lpp

⁷⁹ Grozījumi likumā “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/id/269366-grozijumi-likuma-par-sabiedrisko-pakalpojumu-regulatoriem-> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

⁸⁰ Tiesa pieņem Dimanta sūdzību par atbrīvošanu no NEPLP vadītāja amata. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/tiesa-pienem-dimanta-sudzibu-par-atbrivosanu-no-neplp-vaditaja-amata.a140041> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī].

3.2 Tiesības pildīt valsts dienestu

Nepieciešamība nodrošināt ieceltajai amatpersonai tiesību aizsardzības mehānismu nepamatotas atcelšanas gadījumā izriet arī no Satversmes 101. panta pirmās daļas, kas nosaka tiesības ikvienam Latvijas pilsonim likumā paredzētajā veidā pildīt valsts dienestu.

Kārlis Dišlers norādījis, ka “valsts dienests ir publiski tiesisks stāvoklis, kurā atrodas personas, kam uzticēta valsts uzdevumu pildīšana”⁸¹. Satversmes tiesa norādījusi, ka, nosakot, vai personas ir piederīgas pie valsts dienesta Satversmes 101. panta izpratnē, nepieciešams vērtēt divus aspektus. Pirmais ir funkcijas, ko personas pilda, veicot amata pienākumus, otrs ir ierobežojumi, kas tām noteikti sakarā ar amata pienākumu pildīšanu.⁸² Spriedumā tika norādīts uz KNAB nodarbināto (kas pirms 2016. gada marta grozījumiem bija nodarbināti darba tiesisko attiecību ietvaros) atrašanos valsts dienestā. Satversmes tiesa norādīja, ka KNAB vieta valsts pārvaldes sistēmā un biroja darbiniekiem noteikti amata pienākumi un ierobežojumi ir pamats atzīt, ka šīs personas pilda valsts dienestu.⁸³ Ņemot vērā darbā aplūkoto valsts amatpersonu funkcijas, un to, ka tām likumā ir noteikti ierobežojumi amata funkciju veikšanai, būtu secināms, ka tās pilda uzticētos valsts uzdevumus, un tātad atrodas valsts dienestā.

Tiesības pildīt valsts dienestu izriet arī no starptautiskajiem dokumentiem, piemēram, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām. Tā 25. pants paredz katram pilsonim neatkarīgi no jebkādām 2. pantā minētajām atšķirībām un bez nepamatotiem ierobežojumiem tiesības un iespēju uz vispārējas vienlīdzības pamatiem pildīt valsts dienestu savā valstī.⁸⁴ Pakta piemērošanas praksē atzīts, ka valsts dienests sevī ietver visus valsts amatus, kas izveidoti likumdošanas, izpildu un tiesu varas institūcijās.⁸⁵ Dr. iur. Edvīns Danovskis,

---

⁸¹ Dišlers K. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 153.lpp.

⁸² Par Satversmes tiesas likuma 7. panta ceturtās daļas vārdu "bez pilnvaru termiņa ierobežojuma" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 83. pantam, 91. pantam un 101. panta pirmajai daļai: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2007. gada 18. oktobra spriedums lietā Nr. 2007-03-01.2 10. punkts. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=165067> [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

⁸³ “Par Satversmes tiesas likuma 7. panta ceturtās daļas vārdu “bez pilnvaru termiņa ierobežojuma” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 83. pantam, 91. pantam un 101. panta pirmajai daļai.” Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2007.gada 18.oktobra spriedums lietā Nr.2007-03-01. 12. punkts. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/id/165067-par-satversmes-tiesas-likuma-7-panta-ceturta-dalas-vardu-bez-pilnvaru-termina-ierobezojuma-atbilstibu-latvijas-republikas-satv...> [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

⁸⁴ International Covenant on Civil and Political Rights. Pieejams: <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī]

⁸⁵ Par Satversmes tiesas likuma 7. panta ceturtās daļas vārdu “bez pilnvaru termiņa ierobežojuma” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 83. pantam, 91. pantam un 101. panta pirmajai daļai: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2007.gada 18.oktobra spriedums lietā Nr.2007-03-01. 12. punkts. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/id/165067-par->

analizējot šo interpretāciju, uzskata, ka tik plaša jēdziena “valsts dienests” izpratne nav pieļaujama, jo jāņem vērā, ka Satversmes 101. pantā šīs tiesības piešķirtas tikai Latvijas pilsoņiem.⁸⁶ Autors darbā secinājis, ka plašākā nozīmē jēdziens “valsts dienests” saprotams kā Satversmes 101.pantā paredzētās tiesības uz nodarbinātību valsts dienestā. Šādā nozīmē jēdziens “valsts dienests” tulkojams tā, lai tas atbilstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 45. panta otrajai un ceturtajai daļai.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz valsts dienesta pildīšanu negarantē personas tiesības uz konkrētu amatu valsts dienestā.⁸⁷ Taču tāpat tā arī paudusi, ka tiesības pildīt valsts dienestu ietver tiesības uz vienlīdzīgu pieeju valsts dienestam, tiesības turpināt valsts dienestu, ja vien nepastāv saprātīgs un objektīvs pamats atbrīvošanai no valsts dienesta.⁸⁸ Šāda panta interpretācija noved pie secinājuma, ka nebūtu pieļaujama situācija, kurā valsts dienestu pildoša persona tiek atbrīvota no amata juridiski nepamatotu, politisku apsvērumu dēļ.

Valsts amatpersonu atbrīvošana no amata politisku apsvērumu dēļ pārkāpj šo personu Satversmes 101. pantā nostiprinātās tiesības pildīt valsts dienestu. Politiski apsvērumi nav uzskatāmi par saprātīgu un objektīvu pamatu atbrīvošanai no amata. Nosakot nepamatotu atbrīvošanu no amata kā amatpersonas tiesību pildīt valsts dienestu pārkāpumu, un neparedzot atceltajām amatpersonām iespējas pārbaudīt Saeimas pieņemtā lēmuma tiesiskumu, tiek pārkāptas Satversmes 92. pantā nostiprinātās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Tāpat jāvērtē, ka, nodrošinot konkrēto valsts amatpersonu aizsardzību pret nepamatotu atbrīvošanu no amata, tiek veicināta to pārstāvēto iestāžu pastāvīga darbība. Ņemot vērā aplūkoto iestāžu funkcijas un iepriekš analizēto prasību pēc to neatkarības, sabiedrības interesēs ir to netraucēta darbība. Konkrētu kritēriju un atbrīvošanas pārsūdzēšanas kārtības noteikšana nodrošina arī Satversmē nostiprināto pamattiesību ievērošanu, piemēram, vārda brīvību NEPLP locekļa atcelšanas gadījumā.

[satversmes-tiesas-likuma-7-panta-ceturta-dalas-vardu-bez-pilnvaru-termina-ierobejojuma-atbilstibu-latvijas-republikas-satv...](#) [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

⁸⁶ Danovskis E. Valsts dienesta jēdziens. Pieejams: [http://www.cobalt.legal/file/repository/publications/pdf/Valsts dienesta jedziens Danovskis.pdf](http://www.cobalt.legal/file/repository/publications/pdf/Valsts_dienesta_jedziens_Danovskis.pdf) [aplūkots 2016.gada 6.maijā]

⁸⁷ Turpat.

⁸⁸ Par Satversmes tiesas likuma 7. panta ceturtais daļas vārdu “bez pilnvaru termiņa ierobežojuma” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 83. pantam, 91. pantam un 101. panta pirmajai daļai: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2007.gada 18.oktobra spriedums lietā Nr.2007-03-01. 13. punkts. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/id/165067-par-satversmes-tiesas-likuma-7-panta-ceturta-dalas-vardu-bez-pilnvaru-termina-ierobejojuma-atbilstibu-latvijas-republikas-satv...> [aplūkots 2016.gada 4.maijā]

3.3. Lēmuma pārsūdzēšanas iespējas

Nosakot, kurai tiesai būtu pakļaujama strīdu izšķiršana par Saeimas lēmumu atbrīvot no amata valsts amatpersonu, jāpiekrīt dr. iur. Edvīna Danovska atziņai, ka tas drīzāk ir likumdevēja politiskās izšķiršanās jautājums. Raugoties uz likumdevēja praksi līdz šim, var atzīt, ka tas ir nosliecies par labu administratīvajai, nevis Satversmes tiesai. Tas izriet no fakta, ka nesenos KNAB likuma grozījumos noteikts, ka Latvijas Bankas prezidenta vietnieks un padomes loceklis Saeimas lēmumu par atcelšanu no amata var pārsūdzēt Administratīvā procesa likuma kārtībā. Tāpat arī līdzšinējie strīdi ir tikuši izšķirti administratīvajā tiesā, piemēram, KNAB priekšnieka A. Loskutova atbrīvošana no amata⁸⁹, kā arī Saeimas lēmuma par NEPLP vadītāja A. Dimanta atcelšanu no amata⁹⁰.

Apskatīto ārvalstu regulējumā tieši nav paredzēta iespēja parlamenta lēmumu par iestāžu amatpersonu atbrīvošanu no amata pārsūdzēt. Iespējams, ka ārvalstīs, līdzīgi kā Latvijā, tas izriet no procesuālajiem likumiem, taču strīdi par amatpersonu atbrīvošanu no amata līdz augstākajām instancēm nav nonākuši vai vienkārši nav publicēti. Līdz ar to Latvijā šīs iespējas jāparedz, vadoties no tiesām noteiktās kompetences. Satversmes tiesas likuma 16. panta 4. punkts paredz, ka Satversmes tiesa izskata lietas par citu Saeimas, Ministru kabineta, Valsts prezidenta, Saeimas priekšsēdētāja un Ministru prezidenta aktu, izņemot administratīvos aktus, atbilstību likumam.⁹¹ Tādējādi likumā ir tieši noteikts, ka Satversmes tiesa neizskata administratīvo aktu atbilstību likumam. Gadījumā, ja likumdevējs izšķirtos šo lēmumu kontroli nodot Satversmes tiesas kompetencē, būtu jāmaina arī to personu loks, kurām ir tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu, papildinot to ar amatpersonu, kura no amata atbrīvota ar Saeimas lēmumu.

Savukārt, administratīvo tiesu kompetencē, līdzās iestādes faktiskās rīcības izvērtējumam, ir, un galvenokārt pastāv, administratīvā akta tiesiskuma kontrole. Autore uzskata, ka būtu lietderīgi arī turpmāk šo kontroli uzticēt administratīvajai tiesai. Kaut gan varētu rasties uzskats, ka šādā veidā tiesa vērtē likumdevēja rīcību, tādējādi pārkāpjot varas dalīšanas principu, jāņem vērā, ka šajā gadījumā likumdevējs veic funkcijas valsts pārvaldes sfērā. Lai arī tradicionāli

---

⁸⁹ KNAB priekšnieka Alekseja Loskutova atbrīvošana no amata 2007.gadā. Pieejams: <http://deputatiuzdelnas.lv/lv/notikumu-hronika/amatpersonu-velesana-iecelsana-atcelsana/knab-prieksnieka-alekseja-loskutova-atbrivosana-no-amata-2007gada.html> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

⁹⁰ Tiesa pieņem Dimanta sūdzību par atbrīvošanu no NEPLP vadītāja amata. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/tiesa-pienem-dimanta-sudzibu-par-atbrivosanu-no-neplp-vaditaja-amata.a140041> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī]

⁹¹ Satversmes tiesas likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=63354> [aplūkots 2016.gada 8.maijā]

likumdevējs neietilpst jēdziena “iestāde” tvērumā, “izņēmuma gadījumā arī likumdevējs, valdība, tiesa un prokuratūra var darboties kā iestāde, ja tā veic uzdevumu, kas raksturīgs valsts pārvaldei⁹²”. Tādējādi šī kontrole nav pār likumdevēja rīcību likumdošanas jomā, bet gan pār iestādes rīcību valsts pārvaldes jomā.

Jāņem vērā arī lietas izskatīšanas ilgums. Noteikt iespēju Saeimas lēmumu par atbrīvošanu no amata pārsūdzēt trīs instancēs ir nelietderīgi, jo pēc ilgās tiesvedības atceltā amatpersona prasīt atjaunošanu darbā vairs nevar. Nosakot strīdu, kas saistīti ar valsts amatpersonu atbrīvošanu no amata, izskatīšanu vienā instancē, tiktu nodrošināta efektīva strīdu izskatīšana.

---

⁹² Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013. 25.lpp.

KOPSAVILKUMS

1. Regulējums valsts amatpersonu atbrīvošanai no amata ir nekonsekvents. Tas būtu pilnveidojams, diferencējot amatpersonas pēc tām likumā noteiktā neatkarības apjoma.
2. Regulējuma atšķirības var saistīt ar tādiem faktoriem kā to pieņemšanas laiks, patstāvīgo iestāžu koncepcijas neizpratni un ārvalstu institūciju prasībām noteikt konkrētus kritērijus amatpersonu atbrīvošanai no amata. Tā kā šobrīd tiesībzinātnē ir atzīta vajadzība atsevišķām iestādēm atrasties ārpus Ministru kabineta padotības, būtu nepieciešams noteikt līdzvērtīgus kritērijus patstāvīgo iestāžu amatpersonu atcelšanai no amata.
3. Darbā aplūkoto amatpersonu atbrīvošana no amata ārvalstīs ir nekonsekventa, bieži vien paredzot atcelšanu no amata ar parlamenta lēmumu par neuzticības izteikšanu, tātad politisku lēmumu. Tas, ka Latvijā likumdevējs ir izšķīries šo amatpersonu atbrīvošanai no amata noteikt juridiski izvērtējamus kritērijus, to padara par administratīvo aktu, līdz ar to ir jāparedz lēmuma tiesiskuma pārbaudes mehānisms.
4. Latvijas normatīvajā regulējumā nav tieši noteikta iespēja Saeimas lēmumu par valsts amatpersonu atbrīvošanu no amata pārsūdzēt, šāda iespēja izriet no Administratīvā procesa likuma. Tā kā Saeimas lēmums ir administratīvais akts, un administratīvo aktu kontrole ir administratīvās tiesas specializācija, būtu lietderīgi tā tiesiskuma kontroli atstāt administratīvajai tiesai.
5. Lēmuma pārsūdzība trīs instancēs ir pārāk ilga un neefektīva, tāpēc tā būtu nosakāma vienā instancē.
6. Nosakot konkrētus vienotus kritērijus valsts amatpersonu atbrīvošanai no amata un nodrošinot iespēju pārbaudīt Saeimas lēmuma tiesiskumu, tiek nodrošinātas atcelto amatpersonu tiesības netraucēti pildīt valsts dienestu, iestāžu nepārtraukta darbība un neatkarība.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Literatūra

1. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013.
2. Briede J., Danovskis E. Politiska lēmuma nozīme administratīvajās tiesībās. Jurista Vārds, 2015. 11.augusts, nr.31 (883).
3. Danovskis E. Valsts dienesta jēdziens. Pieejams: http://www.cobalt.legal/file/repository/publications/pdf/Valsts_dienesta_jedziens_Danovskis.pdf [aplūkots 2016.gada 6.maijā]
4. Dišlers K. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002.
5. Dravnieks A., Pastars E., Pleps J. Diskusija. Kad tiesu varai jākontrolē Saeimas lēmumi. Jurista Vārds. 24.11.2015., Nr. 46 (898)
6. Eglītis V. Ievads konstitūcijas teorijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006.
7. Grozījumi likumā “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”. Pieejams: [http://likumi.lv/ta/id/269366-grozijumi-likuma-par-sabiedrisko-pakalpojumu-regulatoriem-](http://likumi.lv/ta/id/269366-grozijumi-likuma-par-sabiedrisko-pakalpojumu-regulatoriem) [aplūkots 2016.gada 3.maijā]
8. Latvijas Satversmes Sapulces stenogrammu izvilks (1920-1922). LR Satversmes projekta apspriešana un apstiprināšana. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, V sesijas 14. sēdes (15.02.1992.) stenogramma, 866.lpp. Citēts pēc: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013. – 240 lpp.
9. Levits E. Iestādes rīcības veidu klasifikācija (publisko tiesību jomā). Administratīvā procesa likuma darba grupas materiāli, 25.05.1997., 5.lpp. Nav publicēts. Citēts pēc: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013.
10. Likumprojekta “Grozījumi likumā “Par Latvijas Banku”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: <http://titania.saeima.lv> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]
11. Likumprojekta “Tiesībsarga biroja likums” anotācija. Pieejams: <http://www.saeima.lv> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

12. Likumprojekts “Publisko institūciju likums”. Pieejams: <http://www.saeima.lv> [aplūkots 2016.gada 7.maijā]
13. Likumprojekts “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”. Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/files/content/vestules/Tiesibsarga_institucija_Satversme_TS_ve_stule_Saeimai_28012015_Likumprojekts_grozijumi_Satversme.pdf [aplūkots 2016.gada 30.aprīlī]
14. KNAB priekšnieka Alekseja Loskutova atbrīvošana no amata 2007.gadā. Pieejams: <http://deputatiuzdelnas.lv/lv/notikumu-hronika/amatpersonu-velesana-iecelsana-atcelsana/knab-prieksnieka-alekseja-loskutova-atbrivosana-no-amata-2007gada.html> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]
15. Konceptija ombuda institūcijas ieviešanai Latvijā. Latvijas Vēstnesis, 2001. 9.marts, nr.39 (2426).
16. Načiščionis J. Administratīvās tiesības. Papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003.
17. Saeimas juridiskā biroja dokumenti 1993-2013. Rīga, 2013.
18. Saeima pilnveido KNAB likumu saistībā ar OECD rekomendācijām. Pieejams: <http://www.saeima.lv/> [aplūkots 2016. gada 23. aprīlī]
19. Škutāns D. Nepareizas likuma iztulkošanas sekas Salaspils domē. Likums un Tiesības, 2000 nr.5 (9)
20. Tiesa pieņem Dimanta sūdzību par atbrīvošanu no NEPLP vadītāja amata. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/tiesa-pienem-dimanta-sudzibu-par-atbrivosanu-no-neplp-vaditaja-amata.a140041> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī]
21. Tiesībsargs pats no amata neatkāpsies. Pieejams: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/tiesibsargs-pats-no-amata-neatkapsies.d?id=44239303> [aplūkots 2016.gada 10.aprīlī]
22. Latvia’s fight against foreign bribery overshadowed by enforcement weaknesses. Pieejams: <http://www.oecd.org> [aplūkots 2016.gada 23.aprīlī]
23. Le Défenseur Des Droits. Pieejams: <http://www.defenseurdesdroits.fr/en/institution/introduction> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]
24. Phase 2 Report on Implementing The OECD Anti-Bribery Convention in Latvia. Pieejams: <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Latvia-Phase-2-Report-ENG.pdf> [aplūkots 2016.gada 25.aprīlī]

25. Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles). Pieejams: <http://www.ohchr.org> [aplūkots 2016.gada 30.aprīlī]
26. The Regulation of Public Services in OECD Countries: Issues for Discussion. Pieejams: <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/41878847.pdf> [aplūkots 2016.gada 4.maijā]
27. Survey on National Human Rights Institutions. Pieejams: <http://nhri.ohchr.org/EN/Documents/Questionnaire%20-%20Complete%20Report%20FINAL-edited.pdf> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]

Normatīvie akti

1. Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija. Pieejams: <http://likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 28.aprīlī]
2. International Covenant on Civil and Political Rights. Pieejams: <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī]
3. Consolidated versions of The Treaty on European Union and The Treaty on the Functioning of the European Union (2012/C 326/01). Pieejams: <https://www.ecb.europa.eu> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]
4. Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank. Pieejams: <https://www.ecb.europa.eu> [aplūkots 2016. gada 12. aprīlī]
5. Recommendation REC (2000) 23 of the Committee of Ministers to Member States on the Independence and Functions of Regulatory Authorities for the Broadcasting Sector Pieejams: <http://www.ebu.ch> [aplūkots 2016.gada 25.aprīlī]
6. Latvijas Republikas Satversme: LR konstitūcija. Latvijas Vēstnesis. 1993. 1.jūlijs, nr.43.
7. Likums "Par Latvijas Banku": LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]
8. Prokuratūras likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]
9. Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]
10. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]

11. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis 2002. 30. aprīlis, nr.65.
12. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]
13. Valsts kontroles likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 20.aprīlī]
14. Administratīvā procesa likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī]
15. Likums par Valsts cilvēktiesību biroju: LR likums. (zaudējis spēku). Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 30.aprīlī]
16. Tiesībsarga likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 10.aprīlī]
17. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 12.aprīlī]
18. Ministru kabineta iekārtas likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 7.maijā]
19. Kārtība, kādā izveidojama komisija, lai izvērtētu iemeslus Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka atbrīvošanai no amata (zaudēs spēku 01.01.2017.) Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 28.aprīlī]
20. Ministru kabineta rīkojums Nr.322 “Par Konceptiju neatkarīgo jeb patstāvīgo iestāžu statusa regulēšanai” (zaudējis spēku). Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 15. aprīlī]
21. Act relating to the Parliamentary Ombudsman for Public Administration (the Parliamentary Ombudsman Act). Pieejams: https://www.sivilombudsmannen.no/getfile.php/Dokumenter/LOV-1962-06-22-8_Sivilombudsmannsloven_eng_%2014.02.pdf [aplūkots 2016.gada 3.maijā]
22. Act Establishing the Federal Financial Supervisory Authority Pieejams: http://www.bafin.de/SharedDocs/Aufsichtsrecht/EN/Gesetz/findag_aktuell_en.html?nn=2821360#doc2684274bodyText11 [aplūkots 2016.gada 4.maijā]
23. Constitutional provisions pertaining to Parliamentary Ombudsman of Finland. Pieejams: <http://www.oikeusasiamies.fi/Resource.phx/ea/english/lawlinks/constitution38-117.htm> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

24. Federal Act on the Oesterreiche Nationalbank. Pieejams: <https://www.oenb.at/en/About-Us/legal-framework.html> [aplūkots 2016.gada 8.aprīlī]
25. Financial Authority Market Act. Pieejams: https://www.fma.gv.at/typo3conf/ext/dam_download/secure.php?u=0&file=11773&t=1463731464&hash=3fada89855052a58031d0ab3fe4288bb [aplūkots 2016.gada 4.maijā]
26. Republic of Lithuania Law on the Prosecution Service. Pieejams: <http://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2015/12/prok-ist-en.pdf> [aplūkots 2016.gada 28.aprīlī]
27. Republic of Lithuania law on the Seimas ombudsman. Pieejams: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=381470 [aplūkots 2016.gada 3.maijā]
28. The Riksdag Act. Pieejams: <https://www.jo.se/en/About-JO/Legal-basis/The-Riksdag-Act-Riksdagsordningen/> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]
29. Rules governing the activities of the Parliamentary Ombudsman. Pieejams: <http://www.umbodsmaduralthingis.is/category.aspx?catID=5#1.3> [aplūkots 2016.gada 3.maijā]

Juridiskās prakses materiāli

1. Par Radio un televīzijas likuma 46. panta sestās, septītās, astotās un devītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 58. un 91. pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija spriedums lietā Nr. 2006-05-01. Pieejams: <http://www.satv.tiesa.gov.lv> [aplūkots 2016.gada 15.aprīlī]
2. Par Satversmes tiesas likuma 7. panta ceturtās daļas vārdu "bez pilnvaru termiņa ierobežojuma" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 83. pantam, 91. pantam un 101. panta pirmajai daļai: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2007. gada 18. oktobra spriedums lietā Nr. 2007-03-01. Latvijas Vēstnesis, Nr. 170 (3746), 2007, 23. oktobris.
3. Par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2011-18-01: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2012.gada 8.jūnija lēmums Pieejams: <http://likumi.lv> [aplūkots 2016.gada 7.maijā]
4. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta administratīvo lietu departamenta 2010.gada 30.decembra spriedums lietā SKA-1088/2010 Pieejams: <http://at.gov.lv> [aplūkots 2016.gada 27.aprīlī]

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs “Valsts amatpersonu atbrīvošana no amata ar Saeimas lēmumu” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Ilze Ieva Vilne

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Darba vadītājs: Doc., Dr.iur. Edvīns Danovskis _____
____.____.2016.

Bakalaura darbs iesniegts Valststiesību zinātņu katedrā 20.05.2016.

Metodiķe: Ramona Polmane

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

____.____.2016. prot. Nr. _____, vērtējums ____ (_____)

Komisijas sekretāre _____